

Fagplan for

Barnevernpedagogutdanning

Bachelor i barnevern

180 studiepoeng

Kull 2006

Høgskolen i Sør-Trøndelag
Avdeling for helse- og sosialfag
2008

Godkjent avdelingsstyret AHS 16. juni 1999

Etableringstillatelse godkjent av høgskolestyret HiST

Revidert utgave godkjent i avdelingsstyret AHS 19. juni 2002

Revidert utgave godkjent i avdelingsstyret AHS 18. juni 2003

Revidert utgave godkjent i avdelingsstyret AHS 20. september 2006

Revidert fagplan godkjent i avdelingsstyret AHS 3. mai 2007

Revidert fagplan godkjent av dekan 10. juni 2008

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	4
2	Barnevernpedagogutdanning.....	4
2.1	Historikk.....	4
2.2	Barnevernpedagogens yrkesområder	5
2.3	Barnevernpedagogens oppgaver og kompetanse	6
2.4	Barnevernpedagogens fag og faglig ståsted	8
3	Mål for studiet	9
3.1	Profilering av barnevernpedagogutdanningen ved Høgskolen i Sør-Trøndelag.....	10
3.2	Kvalifiseringsmål for studentene	10
4	Studiekvalitet	11
4.1	Utdanningsplan.....	11
4.2	Evalueringsplan.....	11
5	Internasjonalisering	11
5.1	Studentutveksling	11
5.2	Undervisning på engelsk	12
6	Faglig innhold og organisering av studiet.....	12
6.1	Oversikt over faglig innhold i studiet.....	12
6.2	Oversikt over hovedemner, delemner og studiepoengfordeling	13
6.3	Mål for barnevernspedagogutdanningen	24
6.4	Studieinnhold	25
6.5	Forelesninger	36
6.6	Tema-/problembaserte læringsformer	36
6.7	Egenstudier.....	36
6.8	Ferdighetstrening.....	36
6.9	Oppgaveskriving	37
6.10	Prosjektarbeid.....	37
6.11	Basisgrupper.....	37
6.12	Arbeid i gruppe.....	37
6.13	Veiledning	37
6.14	Seminar.....	38
6.15	Fordypningsoppgave/bacheloroppgave.....	38
6.16	Aktivitetsfag	38
6.17	Ekskursjoner.....	38
6.18	Praksisstudier	39
6.19	Læringsmappe	39
7	Vurderingsordninger	40
7.1	Tilstedeværelse.....	40
7.2	Forprøver	40
7.3	Arbeidskrav	40
7.4	Eksamen	40
7.5	Mappevurdering	41
7.6	Individuell fordypningsoppgave/bacheloroppgave	41
8	Oversikt over eksamener gjennom studiet.....	42
9	Litteratur/kilder	42
10	Yrkesetisk dokument	43

1 Innledning

Barnevernspedagogutdanningen har siden 1.1.96 vært regulert av lov om universiteter og høyskoler av 12. mai 1995 nr. 22 (sist revidert 14. desember 2007). Med hjemmel i lovens § 46 nr. 2 har Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet den 28. januar 1999 fastsatt “Rammeplan og forskrift for 3-årig barnevernspedagogutdanning”. Gjeldende Rammeplan og forskrift er fastsatt av Utdannings- og forskningsdepartementet 1. desember 2005. I fagplaner gir de enkelte høyskoler en nærmere beskrivelse og utdypning av rammeplanens bestemmelser. Fagplanen skal beskrive mål, innhold, studiepoengsangivelse, organisering av studiet, arbeidsformer og vurderingsformer. Referanser til rammeplanen i denne fagplanen er fra 2005-utgaven.

2 Barnevernspedagogutdanning

2.1 Historikk

I 1900 trådte “Lov om behandling af forsømte Børn”, eller “Vergerådsloven”, i kraft som avspeilte et økende behov og interesse for å bedre barns livsvilkår. Loven la vekt på å bedre de sosiale forholdene for barn samtidig som ett av hovedmotivene var å forebygge kriminalitet. Loven åpnet adgang for det offentlige til å sette bort barn mot foreldrenes vilje. Det ble ikke stilt spesielle kvalifikasjonskrav til dem som skulle ta seg av dem; å oppdra barn var noe som voksne mennesker ble ansett å være i stand til.

Første gang spørsmålet om en egen utdanning for barnevernsarbeidere ble reist, var i 1947 av barnevernkomiteen, som utredet en ny barnevernlov. Forslaget ble imidlertid aldri realitetsbehandlet. Bakgrunnen for opprettelsen av barnevernspedagogutdanningen var etterspørselen fra ulike institusjoner. I 1949 ble det for første gang arrangert kortere kurs i barnevern ved Rønningen folkehøyskole som et opplæringstilbud for ledere ved barnehjem; gradvis ble det også et utdanningstilbud for ansatte i spesialskoler og barne- og ungdomspsykiatriske institusjoner.

Den første barnevernutdanningen ble etablert i 1951 som 1-årig barnevernkurs ved Norges kommunal- og sosialskole i Oslo. “Statens 1-årige barnevernkurs” var beregnet på styrere ved barnehjem og ungdomshjem, og ble drevet fram til 1962. Med barnevernloven av 1953 ble det lagt stor vekt på faglig kunnskap og skjønn, og behovet for utdannede fagfolk innenfor barnevernsarbeidet ble synlig.

I 1963 startet barnevernslinjen ved Norges kommunal- og sosialskole. Det var en 2-årig grunnutdanning og målet var i første rekke å utdanne fagfolk til barneverninstitusjonene. Yrkestittelen barnevernspedagog ble tatt i bruk i 1968.

Tidlig på 1960-tallet drev Helsedirektoratet “Statens Miljøterapiskole” som skulle utdanne personell til psykiatriske behandlingshjem for barn og ungdom. I 1970 besluttet Kirke- og undervisningsdepartementet i samråd med Helsedirektoratet å innlemme denne utdanningen i barnevernspedagogutdanningen.

I de følgende årene ble det etablert barnevernspedagogutdanning ved sosialskoler. I 1979 ble sosialskolene omgjort til høyskoler. Det innebar et krav om at barnevernspedagogutdanningen

som er en yrkesrettet utdanning, skulle holde det samme akademiske nivå som andre høyskoleutdanninger. Den første 3-årige barnevernpedagogutdanningen ble startet i Volda i 1980. I 1982 ble den første nasjonale rammeplanen for barnevernpedagogutdanningen vedtatt og alle barnevernpedagogutdanningene ble utvidet til et 3-årig studium, og ble godkjent som 60 vekttall ved utskriving av cand.mag.graden. Barnevernpedagogutdanningen i Trondheim startet i 1989.

2.2 Barnevernpedagogens yrkesområder

Barnevernpedagogens hovedoppgave er å sikre og forbedre levekårene for barn og unge som har sosiale eller psykososiale problemer, eller står i fare for å få det. Barnevernpedagogene har sitt arbeidsområde innenfor ulike samfunnsmessige arenaer hvor de møter barn og ungdom og deres familier. Velferdsstatens tiltak for denne målgruppen er barnevernpedagogens arbeidsfelt, oppgavene har derfor skiftet med samfunnsutviklingen og velferdsapparatets utbygging.

I utgangspunktet var barnevernpedagogutdanningen rettet mot omsorg og behandling i institusjoner for barn og unge. På 1970 og 80-tallet har det vært faglig og politisk enighet om å styrke barnevernet. Norges offentlige utredning (NOU) 1982:26 "Barnemishandling og omsorgssvikt", Stortingsmelding nr.72 (1984-85) "Om Barne- og ungdomsvernet" og i NOU 1985:26 "Tiltak for ungdom med atferdsvansker" drøftet forholdene innen barnevernet og førte til en styrking av barnevernet. Yrkesfeltet ble utvidet til også å omfatte forebyggende barne- og ungdomsarbeid og det ble et behov for å utdanne personell til ungdomsklubber, fritidssentre, oppsøkende virksomhet osv. I 1972 ble det vedtatt at barnevernpedagogutdanningens fagområde også skulle omfatte det forebyggende arbeidet med barn og ungdom. Dette førte ikke til noen plutselig forandring av barnevernpedagogutdanningens innhold, men endringene kom gradvis mot mer samfunnsorientering og forebyggende perspektiv.

Utover på 70 tallet begynte barnevernpedagogene i økende antall å arbeide på sosialkontorene og fikk selvstendig saksbehandlingsansvar i hovedsak med barnevernssaker. Anvendelsen av lov og regelverk ble dermed tillagt større betydning i utdanningen enn før. Barnevernloven har alltid vært basiskunnskap i barnevernpedagogutdanningen.

I periodene 1986 -1989 og 1991 – 1993 satte regjeringen i verk handlingsplaner med store midler for å styrke barnevernet. I denne perioden pågikk arbeidet med reformering av sosiallovgivningen, og i en lang periode var det også på tale å lage en felles sosiallov som omfattet både barn og voksne. Etter en lang faglig og politisk kamp ble fagområdet barnevern i 1989 overført fra Sosialdepartementet til Forbruker- og administrasjonsdepartementet (i 1990 endret til Barne- og familiedepartementet). I 1992 fikk barnevernet ny lov, Lov om barneverntjenester.

Barnevernpedagogens arbeid utøves i dag både i og utenfor institusjoner, hovedsaklig innenfor offentlige tjenester. Arbeidsfeltet er i hovedsak barneverninstitusjoner, barneverntjenester, barne- og ungdomspsykiatri, forebyggende barne- og ungdomsarbeid og oppvekstinstitusjoner. Barnevernpedagogene har sitt arbeid innenfor organisasjoner med ulike samfunnsmessige oppgaver og møter barn og ungdom og deres familier på ulike arenaer. En fellesnevner for arbeidet som barnevernpedagogene utfører er at de arbeider innenfor samfunnsinstitusjoner hvor målgruppen er vanskeligstilte og utsatte barn og deres foresatte.

I alle de arbeidsoppgavene barnevernpedagogen møter er det viktig å samarbeide med brukerne og med andre yrkesgrupper. Tverrfaglig samarbeid og samarbeidskompetanse er en forutsetning for å bedre barn og unges livssituasjon i mange sammenhenger.

2.3 Barnevernpedagogens oppgaver og kompetanse

I barnevernpedagogens yrkesutøvelse er det å gi omsorg, delta i oppdragelse og i behandling helt sentralt. Omsorg er en betingelse for tilhørighet og for utvikling av livskompetanse i vid forstand. Oppdragelse og læring er å gi barn og unge kunnskaper og erfaringer, og å gi dem medansvar for sin egen situasjon. Oppdragelsesarbeidet foregår både privat og på offentlige arenaer. Behandling er å gi mennesker nye erfaringer gjennom emosjonelle relasjoner og opplevelser. Barnevernpedagogens mange mulige arbeidsplasser og arbeidsoppgaver gjør det nødvendig at hun/han kjenner til de etatsmessige rammene for å kunne utføre arbeidet tilfredsstillende.

Kompleksiteten i barnevernpedagogens fagområder og oppgaver, stiller store krav til barnevernpedagogens faglige kunnskaper, skjønn og holdninger. Det gjelder i fortløpende avveininger i forhold til hvilke teorier og perspektiver som er hjelpsomme og relevante for de oppgavene en står overfor. Mangfoldet i arbeidsoppgavene krever at barnevernpedagogen har en analytisk kompetanse som gjør at hun/han kan mestre ulikheter i organisering og kontekst, og til å gjøre faglige vurderinger samt finne fram til løsninger sammen med andre.

Barnevernpedagogen skal sammen med barn og unge og deres foresatte arbeide for å finne konkrete og alternative måter å forholde seg til problemskapende forhold på. Hun/han skal gjennom sitt arbeid fokusere på ressurser hos den enkelte og i omgivelsene. Tverrfaglig samarbeid er en forutsetning for å bidra til å bedre barn og unges livssituasjon, og kjennskap til de lokale rammene og organisatoriske løsningene er nødvendig. Barnevernpedagogen skal ha barnets beste som mål i det arbeidet som hun/han utfører. Hvis dette ikke oppnås gjennom samarbeid, skal hensynet til barnets beste gå foran hensynet til samarbeid og selvbestemmelse.

Kompetanse er sammensatt og kan deles inn i 4 atskilte, men sterkt sammenvevde deler:

- a) Teoretisk og metodisk kunnskap
- b) Handlingskompetanse og praktiske ferdigheter
- c) Yrkesutøverens etiske innstilling og holdning
- d) Selvinnsikt, modenhet og personlig egnethet

Rammeplanen beskriver barnevernpedagogens kompetanse. I punktene nedenfor er de viktigste elementene trukket fram og kommentert. Innenfor alle disse kompetanseområdene stilles det krav om at de 4 kompetansedelene er med. I rammeplanen

(s. 16 og 17) er barnevernpedagogenes kompetanse blant annet beskrevet som:

“ Barnevernspedagogenes særskilte kompetanse er rettet inn mot barn og unges familiesituasjon og deres nærmiljø. Oppgavene omfatter både forebyggende og direkte klientrettet arbeid, samt saksbehandling og oppfølging av saker, innen barneverntjenesten. Barnevernspedagogens ansvar er å ha barnet og den unge i fokus i sitt arbeid. Dette gjelder også når arbeidet rettes mot den unges omgivelser og familie.”

(Rammeplanen s. 16)

Videre sier rammeplanen konkret hvilken kompetanse barnevernspedagogen må inneha ved å peke på hvilke yrkesfunksjoner som er sentrale for barnevernspedagogen:

** Barnevernspedagoger arbeider med utviklingsbetingelser hos vanskeligstilte barn og unge. De skal kunne iverksette tiltak som øker barnets mestring og opplevelse av tilhørighet.*

Dette vil forutsette gode kunnskaper om barn og unges fysiske, psykiske og sosiale utvikling, samspillet i familien samt kunnskap om vekselvirkningen mellom personlige, sosiale, økonomiske, politiske og kulturelle forhold. Hvordan barnevernspedagogen selv forstår hvordan hun/han innvirker på relasjoner og påvirker situasjoner er en viktig kompetanse.

** I miljøarbeid med barn og unge, i og utenfor institusjoner, må barnevernspedagogen kunne arbeide med enkeltindivider, grupper og med samfunnsmessige forhold.*

Miljøarbeid og miljøterapi krever både teoretiske kunnskaper og praktiske ferdigheter for å kunne utrede, analysere, iverksette og evaluere tiltak. Innenfor dette arbeidsområdet kreves også høy grad av relasjons- og kommunikasjonskompetanse og samhandlingsferdigheter.

** Barnevernspedagoger må kunne analysere sosiale problemer ut fra flere perspektiv for å forstå deres sammensatte karakter.*

Barnevernspedagoger må ha en kompetanse som gjør at hun/han kan vurdere barns totalsituasjon og de foresattes omsorgskompetanse, både i hjemmet, på barnets arenaer og i barnets nettverk, samt hvordan samfunnsforhold påvirker barns situasjon. I slike vurderinger ligger det krav om kritisk og reflekterende yrkesutøvelse. Faglige beslutninger i barnevernssaker som kan sies å være noen av samfunnets vanskeligste og mest sårbare avveininger, krever en særlig utviklet kompetanse til å utrede barnets situasjon, vurdere hva som er god nok omsorg for barn og å gi velbegrunnede prognoser for videre utvikling. Slikt arbeid krever bruk av faglig skjønn, etiske vurderinger og kreativitet og stiller krav til stor grad av personlig og yrkesmessig integritet, faglig oppdatert kunnskap, erfaring og empatiske evner.

** Barnevernspedagoger må videre ha et filosofisk og etisk grunnlag i vurderingen av etiske dilemma i konkrete klientsituasjoner.*

Barnevernspedagoger må ha grundig kjennskap til og være i stand til å anvende det lovverket de er satt til å forvalte. Barnevernspedagogens arbeidsoppgaver innebærer makt til å krenke grensene for privatlivets fred. Dette krever høy faglig kompetanse og bevissthet om de etiske utfordringer arbeidet innebærer og evnen til å reflektere kritisk over valgmulighetene. Det yrkesetiske grunnlagsdokumentet for barnevernspedagoger trekker opp viktige prinsipper for dette arbeidet. Kunnskapen om svake gruppers situasjon pålegger barnevernspedagogen en etisk forpliktelse til å påvirke samfunnsutviklingen. Dette krever kunnskap om, og en kritisk holdning til, de ulikhetsskapende og ekskluderende mekanismene og prosessene i samfunnet. Barnevernspedagoger må også ha kompetanse i arbeid med barn, ungdom og familier med ulike etniske og kulturelle bakgrunner slik at de blir integrert og respektert i det norske samfunn. Det er av sentral betydning at barnevernspedagoger tar aktiv stilling mot alle former for vold, rasisme, kjønnsdiskriminering og undertrykking og arbeider for en solidarisk samfunnsutvikling.

** I arbeidet vil barnevernspedagogen innta roller både som hjelper og kontrollør.*

Arbeidsområdene til barnevernspedagoger krever en bevissthet om og kompetanse i å forstå og handle i situasjoner som medfører rolledilemma, krysspress og motstridende interesser. Dette stiller krav til å være bevisst konfliktsituasjoner, kryssende interesser og sin maktposisjon overfor den man skal hjelpe. Det vil i en del tilfeller stille store krav til integritet for å kunne tåle konflikter med barn og/eller foreldre og eventuelt andre. Dette vil gjelde

generelt i barnevernspedagogens arbeid, men spesielt i barnevernssaker hvor lovverket gir hjemmel for bruk av tvang.

2.4 Barnevernspedagogens fag og faglig ståsted

Sosialpedagogisk arbeid er i denne planen betegnelsen på barnevernspedagogenes yrkesutøvelse. (Rammeplanen s. 14)

Barnevernspedagogutdanningen er en del av den sentraleuropeiske og nordiske utdanningstradisjonen som har sosialpedagogikk som teoretisk og metodisk utgangspunkt. I sosialpedagogikken vektlegges en helhetsforståelse av barn og unges livssituasjon og en pedagogisk tilnærming gjennom omsorg, læring og utvikling.

“Sosialpedagogikk er læren om hvordan psykologiske, sosiale og materielle forhold og ulike verdiorienteringer fremmer eller hindrer individets eller gruppens samlede utvikling og vekst.” (NOU 1975:32)

Denne definisjonen kan sies å vektlegge målsettingen med sosialpedagogikken satt ut i praksis og yrkesutøvelse. Sosialpedagogikken er barnevernspedagogenes yrkesfag som skal skape forbindelseslinjer mellom teori og praksis.

Foreningen Nordiske utdanningsinstitusjoner for sosialpedagogikk definerer sosialpedagogisk arbeid slik:

”Sosialpedagogisk arbeid innebærer at en i en sosial samspillprosess løfter fram, støtter og medvirker til at utsatte individer og grupper utvikler sine egne ressurser i et samfunn i forandring”

Sosialpedagogisk arbeid kan sies å være arbeid med og omkring mennesker, og at faget primært har dreid seg om å gi omsorg til utsatte barn og ungdommer. Et grunnleggende fundament i sosialpedagogisk arbeid er å skape betingelser for integrering og forhindre segregering av barn og unge. Faget har utviklet seg videre til å omfatte oppdragelse og oppvekstkår i vid betydning, og i spesielle sammenhenger også behandlingsaspekter.

I barnevernspedagogutdanningen er sosialpedagogikk både teorifag og metodefag, og et bindeledd mellom teori og yrkesutøvelse. Sosialpedagogikken er humanistisk basert, og bygger på flere fag og har et integrerende kunnskapssyn som et sentralt prinsipp. Barnevernspedagogens kompetanse kan karakteriseres som en syntese av kunnskaper, ferdigheter og holdninger.

Barnevernspedagogutdanningen er en sosialarbeiderutdanning som skal kvalifisere for arbeid med sosiale og psykososiale problemer på ulike felt, der barn og unge og deres foresatte er målgruppen. Sosialpedagogikk er betegnelsen på det yrkesspesifikke faget i utdanningen og på barnevernspedagogenes virksomhet og yrkesutøvelse.

Det særegne med flere yrkesrettete høyskoleutdanninger er den sterke sammenhengen og vektlegging som det er mellom kunnskap som kommer både fra teori og praksis. I et stadig mer komplisert samfunn og med komplekse utfordringer er det en økende grunn til å understreke viktigheten av denne sammenhengen og kombinasjonen.

Barnevernspedagogutdanningen må forholde seg til at studentene som framtidige yrkesutøvere får vanskelige arbeidsoppgaver i sammensatte yrkesroller. Studentene er avhengige av undervisningsopplegg som gjør det mulig for dem å knytte kunnskap fra ulike fagtradisjoner og teorigrunnlag sammen med en profesjonell håndtering av yrkesutøvelse og yrkesrolle. Det kreves at studentene deltar i ferdighetstrening som er realistisk til fremtidig utøvelse av yrket og praksiserfaring i studiet slik at de får utviklet sin handlingskompetanse. Kunnskaps- og refleksjonsgrunnlaget for barnevernspedagogens handlingskompetanse hentes fra et bredt fagfelt; stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk, sosiologi og sosialantropologi, juss, psykologi og pedagogikk. Utfordringen til utdanningen blir å legge til rette for tilegnelse av teoretisk kompetanse og praktisk anvendelse av fagene. Parallelt med dette må studentene arbeide med holdninger og utvikling av personlig egnethet.

3 Mål for studiet

Rammeplan og forskrift for 3-årig barnevernspedagogutdanning beskriver i den generelle delen om samfunnsutviklingens påvirkning av innholdet i helse- og sosialarbeiderutdanningene. Endringer i helse- og sosialpolitikken gir klare konsekvenser for mål og prioriteringer i utdanningspolitikken. Samtidig slås det fast at utviklingen av yrkeskunnskap skal foregå i et samspill mellom teoretiske studier og praktiske erfaringer innenfor helse- og sosialfagene. Høgskoleutdanningene i helse- og sosialfag har viktige fellestrekk og skal basere seg på følgende grunnleggende verdier.

* *Respekt for livets ukrenkelighet*

* *Respekt for menneskets egenverd*

* *Solidaritet med de svakstilte*

(Rammeplanen, generell del s. 7)

I rammeplanens utdanningsspesifikke del beskrives følgende mål:

“Formålet med barnevernspedagogutdanningen er å utdanne brukerorienterte og reflekterte yrkesutøvere som er kvalifiserte for omsorgs-, oppdragelses-, behandlende og forebyggende arbeid med risikoutsatte barn og unge samt deres foresatte.

Lov om universiteter og høyskoler beskriver institusjonenes ansvar for å gi en utdanning som er basert på det fremste innen forskning og erfaringskunnskap. (Rammeplanen s. 18)

Barnevernspedagogutdanningen er en målgruppeorientert utdanning, som skal ha “barns beste” og barnet som subjekt som hovedfokus. Tre års utdanning med fokus på målgruppen barn og unge, skal gi et godt nok grunnlag med hensyn til å planlegge og iverksette tiltak i samarbeid med brukere eller andre instanser som er engasjert i barnet og familien.

Barnevernspedagogutdanningen ved Høgskolen i Sør-Trøndelag bygger sin plattform på at det er en sosialarbeiderutdanning som skal kvalifisere for arbeid med sosiale og psykososiale problemer på ulike felt, der barn og deres foresatte er målgruppen. Sosialpedagogisk arbeid er betegnelsen på det yrkesspesifikke faget i utdanningen og på barnevernspedagogenes virksomhet. Sosialpedagogikken bidrar med kunnskap om samspillet mellom individ og samfunn og hvordan samfunnsmessige forhold påvirker barn og unges individuelle muligheter og begrensninger for vekst og utvikling. De sentrale temaene i faget henter viktige faglige

innsikter og kunnskaper fra samfunnsvitenskapelige-, juridiske-, psykologiske-, helsefaglige- og pedagogiske emner samt fra sosialpedagogisk arbeid med barn og unge.

I rammeplanen står det:

Høgskolen skal:

- a) legge til rette for at studentene tilegner seg kunnskaper, ferdigheter og holdninger som barnevernspedagoger basert på det fremste innen forskning, utviklingsarbeid og erfaringskunnskap*
- b) tilby et læringsmiljø som fremmer studentenes faglige engasjement deltaking og personlige utvikling*
- c) fremme studentenes evne til kritisk refleksjon over fag, etikk, egen yrkesrolle og samfunn*
- d) motivere og legge grunnlaget for studentenes integrering av kunnskap og videre faglige utvikling*
- e) være i dialog med praksisfeltet, brukerorganisasjoner, forskning og andre utdanninger og fagområder*

(Rammeplanen s. 18)

3.1 Profilerings av barnevernspedagogutdanningen ved Høgskolen i Sør-Trøndelag

Som en sårbar og utsatt gruppe i samfunnet har barn et særlig behov for, og krav på, beskyttelse. Barndommen har en egenverdi, samtidig som erfaringene som jenter og gutter gjør i barnealderen har store konsekvenser for deres senere liv.

Barnevernspedagogutdanningen ved Høgskolen i Sør-Trøndelag vil i særlig grad rette oppmerksomheten mot barnet som selvstendig individ og som aktør i sitt eget liv, i sin familie og på andre livsarenaer. Barnets rettigheter og forvaltning av disse står sentralt i utdanningen. Det innebærer både en erkjennelse av at barnets identitet og tilhørighet er nært knyttet til foreldrene, men også at barnet og foreldrene i noen tilfelle kan ha ulike interesser. En sosialpedagogisk helhetsforståelse av barn og unges oppvekstforhold og utvikling, og spesielt utsatte barns livssituasjon, skal være sentral i den kunnskap som studentene skal lære seg i utdanningen. Studentene skal være orientert mot deltagelse og handling og valg av undervisningsmetoder gjennom studiet skal gjenspeile dette.

3.2 Kvalifiseringsmål for studentene

Kvalifiseringsmål beskriver hvilke kvaliteter ferdig utdannede studenter skal inneha ved avsluttet utdanning. Rammeplanen beskriver følgende kvalifiseringsmål for studentene:

- a) ha kunnskap og forståelse for sammenhengen mellom samfunnsmessige strukturer og prosesser, og sosiale og psykososiale problemer for barn, unge og deres pårørende*
- b) ha kunnskap og forståelse for barn og unges utvikling og læring og hva som fremmer og hemmer gode oppvekstvilkår*
- c) ha kunnskap om generelle forvaltningsmessige prinsipper, kjenne lover som omhandler barn og unge, og kunne utføre saksbehandling som ivaretar barn og unges behov og rettigheter*
- d) ha kjennskap til hovedmål og virkemidler i barne- og ungdomspolitikken, kunne vurdere disse kritisk og kunne virke som premissleverandør for beslutninger i hjelpeapparatet og overfor politiske myndigheter*
- e) ha oversikt over hjelpeapparatet og kunne anvende det i arbeidet med å redusere barn og unges sosiale problemer i samarbeid med andre yrkesgrupper og brukere/klienter*

- f) kunne planlegge, iverksette og evaluere tiltak for å bedre og sikre barn og unges livsvilkår - i samarbeid med de mennesker det gjelder*
- g) kunne arbeide faglig i barn og unges daglige miljø, inkludert ulike institusjoner hvor barn og unge oppholder seg*
- h) kunne arbeide i relasjoner preget av krysspress og interessemotsetninger og håndtere konflikter med fokus på barn og unges interesser*
- i) kunne møte barn og unge og deres pårørende med respekt og empati, og se respekt og likeverd som grunnleggende forutsetninger for yrkesutøvelse*
- j) kunne arbeide med mennesker med ulik virkelighetsoppfatning og ha evne til yrkesutøvelse i flerkulturelle kontekster*
- k) ha kjennskap til andre aktuelle yrkesgrupper og kunne vurdere egen og andres kompetanse og ha utviklet evne til tverrfaglig samarbeid*
- l) kunne delta i faglig utviklingsarbeid, ta i bruk nye arbeidsmåter på grunnlag av forskning og annen faglig innovasjon og ha forståelse for betydningen av egen personlig og faglig videreutvikling*
- m) kunne dokumentere, kvalitetsutvikle og evaluere sitt arbeid*

(Rammeplan s. 18 og 19)

Studiet er ikke systematisk delt inn i forhold til kvalifiseringsmålene, men innholdsbeskrivelse og læringsmål for hvert **studieår, delemne og tema** vil synliggjøre hvilke av målene som har hovedfokus.

4 Studiekvalitet

4.1 Utdanningsplan

Ved starten av studiet gjøres det avtale mellom HiST og studenten om utdanningsplan for å sikre gjensidig og forpliktende samarbeid. Utdanningsplanen inneholder institusjonens ansvar og forpliktelser overfor studenter, og studentens ansvar og forpliktelser overfor institusjonen og medstudenter.

4.2 Evaluering av studiet

Evaluering av studiet er et viktig bidrag for å sikre studiekvalitet og utvikling av studiet. Evalueringsprosessen er beskrevet i semesterplanen, og studentevaluering er timeplanfestet. Resultatet av evalueringene er tilgjengelige i It's learning.

5 Internasjonalisering

5.1 Studentutveksling

Høgskolen i Sør- Trøndelag har samarbeidsavtaler om studentutveksling innen Norden, Europa, USA og Australia. De forskjellige samarbeidsavtalene gjelder konkrete utdanninger. Høgskolen deltar i nasjonale utvekslingsprogrammer som Nordplus og Socrates/Erasmus, hvor studentene gis stipend under perioden med delutdanning i utlandet.

Studenter som søker utveksling, skal ha bestått alle eksamener og praksisstudier forut for utvekslingen. Utdanningen vurderer studentens søknad og avgjør om delutdanning i utlandet kan gjennomføres (ikke mer enn to semester totalt gjennom utdanningen). Studentene er å betrakte som utdanningens representanter og må være forberedt på å påta seg oppgaver i tråd med dette.

Ved barnevernpedagogutdanningen er aktuelle perioder for utenlandsstudier:

- prosjektperioden i 4. semester
- praksisstudier i 5. semester
- 3. semester
- 4. semester
- andre studieår i sin helhet

5.2 Undervisning på engelsk

Både engelsk og norsk litteratur vil bli benyttet underveis i studiet. Studenter må være forberedt på at deler av det ordinære undervisningsopplegget kan foregå på engelsk.

6 Faglig innhold og organisering av studiet

6.1 Oversikt over faglig innhold i studiet

Barnevernpedagogutdanningen utgjør 180 studiepoeng. Rammeplanen deler utdanningen i fem hovedemner. Hovedemner og delemner er angitt i studiepoeng. Et heltidsstudium tilsvarer 60 studiepoeng årlig. Høgskolene må legge vekt på å knytte teoretisk og praktisk kunnskap sammen.

Felles studiepoeng.

I alt 30 studiepoeng er felles for helse- og sosialarbeiderutdanninger. Disse er beskrevet i "Generell del" og i oversikten merket med en stjerne *. I tillegg er 30 studiepoeng felles for barnevernspedagog-, sosionom- og vernepleierutdanningene. I oversikten er disse merket med to stjerner **. Disse 60 studiepoengene fordeler seg på følgende måte i planen:

Emner fra generell del	Studiepoeng	Delemner
Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk*	9	1A
Vitenskapsteori og forskningsmetode*	6	1B
Etikk*	9	5A
Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning*	6	5B
Emner felles for barnevernspedagoger, Sosionomer og vernepleiere		
Sosiologi og sosialantropologi **	12	1C
Rettssystemet, juridisk metode og forvaltningsrett **	9	2A
Arbeid med grupper, organisasjoner og nettverk **	9	5F

Felles innholdsdel, tilsvarende 7,5 studiepoeng organiseres som tverrfaglig undervisning og er et eksamensemne med tittel Eksperter i team ved HIST(EiT ved HIST) i 3. studieår. I EiT ved HIST fordeler studiepoengene seg slik: 3 studiepoeng fra Etikk, 3 studiepoeng fra Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning og 1,5 studiepoeng fra Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk.

Informasjon og fagplan for EiT ved HIST finnes på www.hist.no/eit.

De resterende studiepoengene fra rammeplanens felles innholdsdel er organisert innenfor studiets øvrige tema.

6.2 Oversikt over hovedemner, delemner og studiepoengfordeling

1 SAMFUNNSVITENSKAPELIGE EMNER.....	33 sp
1 A: Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk	15 sp
hvorav *9 sp er beskrevet i generell del	
1 B: Vitenskapsteori og forskningsmetode*	6 sp
1 C: Sosiologi og sosialantropologi **	12 sp
2 JURIDISKE EMNER	15 sp
2 A: Rettssystemet, juridisk metode og forvaltningsrett **	9 sp
2 B: Barnevernrett og andre sentrale rettsområder	6 sp
3 PSYKOLOGISKE OG HELSEFAGLIGE EMNER.....	33 sp
3 A: Generell-, utviklings- og sosialpsykologi.....	15 sp
3 B: Klinisk psykologi og psykisk helsearbeid	12 sp
3 C: Pediatri og sosialmedisin	6 sp
4 PEDAGOGISKE EMNER	24 sp
4 A: Generell- og spesialpedagogikk	12 sp
4 B: Sosialpedagogikk	12 sp
5 SOSIALPEDAGOGISK ARBEID MED BARN OG UNGE	75 sp
5 A: Etikk og yrkesrolle	12 sp
hvorav Etikk *9 sp er beskrevet i generell del	
5 B: Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning.....	15 sp
hvorav *6 sp er beskrevet i generell del	
5 C: Barnevernstiltak	9 sp
5 D: Miljøarbeid	15 sp
5 E: Aktivitetsfag	15 sp
5 F: Arbeid med grupper, organisasjoner og nettverk**	9 sp

* Delemner fra kapittel 5 i den generelle delen

** Delemner felles for barnevernspedagog-, sosionom- og vernepleierutdanningen

Praksisstudier og ferdighetstrening skal til sammen utgjøre 42 studiepoeng hvorav minimum 30 studiepoeng skal være i samarbeid med brukere og klienter. Praksisstudiene og ferdighetstreningen kan knyttes til alle hovedemnene.

HOVEDEMNER I STUDIET

(Dette kapittelet er i sin helhet tatt ut og redigert fra rammeplanen)

HOVEDEMNE 1: SAMFUNNSVITENSKAPELIGE EMNER

33 STUDIEPOENG

Hensikten med hovedemnet er at studentene ut fra ulike samfunnsvitenskapelige perspektiver tilegner seg grunnleggende kunnskap om sentrale tema som sammenhenger mellom samfunnsmessige faktorer og individuell utvikling, atferd og livssituasjon. Makt og diskrimineringsperspektiver, kjønnsperspektiv og kulturelt perspektiv skal vektlegges.

Samfunnsvitenskapen skal bidra til å forstå sosialsektoren, det faglige arbeidet og sosialarbeiderens rolle i en større sosial, kulturell, politisk og økonomisk sammenheng, samt å utvikle evne til å analysere hvilke prosesser som er med på å øke eller avgrense sosiale problem.

Delemne 1A Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk

15 sp

I delemnet inngår *Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk* på *9 studiepoeng fra felles innholdsdel, generell del. Delemnet er nærmere beskrevet i kapittel 5 i den generelle delen.

Det er nødvendig med samarbeid på tvers av forvaltningsnivåene, over fylkes- og kommunegrensene og over profesjongrensene. Kunnskaper om aktører og beslutningsprosesser i helse- og sosialtjenesten og innenfor det politiske systemet er viktige i dette emnet.

Yrkesutøverne kan arbeide innenfor og utenfor det offentlige hjelpeapparat. Oppgavefordeling mellom privat og offentlig virksomhet er derfor et viktig tema.

For helse- og sosialarbeiderne skal brukernes rettigheter og levekår stå i fokus. Lovverket som regulerer de ulike deltjenestene vil også direkte eller indirekte regulere brukernes rettigheter i forhold til tjenestene.

Effektivitet i helse- og sosialsektoren er viktig, og stiller krav til kunnskaper om de helse- og sosialpolitiske prioriteringene som til enhver tid er gjeldende. Dette temaet ligger i skjæringspunktet mellom emnene etikk og helse- og sosialpolitikk, og vil derfor kunne vektlegges innenfor begge områdene.

Fortsatt er det forskjeller i levekår mellom ulike grupper i befolkningen. Sammenhengen mellom samfunnsutvikling og individuelle problemer med hensyn til helse, sykdom og sosiale problemer er sentral.

Studentene skal gjennom studiet i stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk tilegne seg kunnskaper om;

- forvaltningsnivåer og beslutningsprosesser

- velferdssamfunnet og helse- og sosialpolitikken
- relevante lover, om lovgrunnlag og rettssikkerhet
- rammene for eget arbeid og oppgavefordelingen mellom yrkesgruppene
- hvordan prioriteringer i samfunnet generelt, og i helse- og sosialpolitikk spesielt, får konsekvenser for ulike brukergrupper
- hvordan de selv kan påvirke helse- og sosialpolitikken

I denne utdypende delen skal studentene tilegne seg kunnskap om politiske prosesser i samfunnet. Videre skal de lære seg å forstå hvordan politiske prioriteringer påvirker rammebetingelser for sosialt arbeid med barn og unge. Videre skal de tilegne seg kjennskap til dragkampen mellom ulike verdier og om hvordan disse omsettes i praktisk politikk.

Studentene skal tilegne seg kunnskap om sentrale organisasjonsteoretiske perspektiv for å få forståelse for hvordan yrkesutøvelsen påvirkes av de organisatoriske rammer man arbeider innenfor, og hvordan disse igjen påvirkes av eksterne rammebetingelser.

Delemne 1B Vitenskapsteori og forskningsmetode

***6 sp**

Delemnet inngår i kapittel 5, felles innholdsdel.

6 sp

Vår oppfatning av virkeligheten er sterkt påvirket av vitenskapelige paradigmer. Dette gjelder vår oppfatning av naturen, av mennesket og av hva vi oppfatter som meningsfylt.

Vitenskapelige erkjennelser har derfor allmenn betydning som rekker ut over den rene forskningssammenhengen.

Helse- og sosialfagene beskrives ofte som praktiske fag. Teori, empiri og praksis er alle viktige elementer i feltet.

Studiet av dette emnet skal bidra til erkjennelse av vitenskapens betydning for generell fagkunnskap ved å gi eksempler på vitenskapsteoriens relevans for helse- og sosialfagenes fagområder. I utdanningen bør det legges vekt på forståelse av brukeren og dennes situasjon samt kunnskap om ulike problemløsningsstrategier. Studentene skal oppøve evnen til å tolke situasjoner og se seg selv som deltakere i denne prosessen.

Studentene skal gjennom studiet i vitenskapsteori og forskningsmetode;

- tilegne seg kunnskaper om vitenskap og vitenskapelig metode for å kunne lese forskningsrapporter og nyttiggjøre seg forskningsresultater i sin yrkesutøvelse
- lære å begrunne sine handlinger overfor brukerne, overfor andre yrkesutøvere og overfor arbeidsgivere
- forberedes til å kunne utføre prosjektarbeid og å dokumentere eget arbeid

Delemne 1C Sosiologi og sosialantropologi

****12 sp**

Studentene skal tilegne seg kunnskap om og utvikle forståelse for sentrale og aktuelle sosiologiske perspektiv på hvordan mennesker og samfunnsforhold påvirker hverandre gjensidig. De skal utvikle forståelse for hvordan velferdsmessige problemer kan forklares i lys av sosiale prosesser og strukturer.

Studentene skal utvikle bevissthet om egne, og muligheter til å forstå andres, kulturelle verdier, normer og erfaringer. De skal forstå forskjellen på å ha et kulturrelativistisk og et

etnosentrisk utgangspunkt. Gjennom kunnskap om variasjon i livsbetingelser, virkelighetsoppfatning og ulike kulturelle uttrykksformer skal studentene utvikle handlingskompetanse til å møte mennesker med ulik sosial og kulturell bakgrunn. Det skal fokuseres på fortolkningsproblemer i flerkulturelle møter på individ-, gruppe- og systemnivå. Det skal legges vekt på at de skal lære seg å se ressurser, muligheter og utfordringer i slike møter.

HOVEDEMNE 2: JURIDISKE EMNER

15 STUDIEPOENG

Hensikten med hovedemnet er at studentene skal lære seg å arbeide med juridiske spørsmål innenfor barnevernspedagogers arbeidsområde. De skal kjenne den lovgivning som er sentral for arbeidet i barnevernet, og være i stand til å tolke lover innenfor sitt aktuelle arbeidsområde. De skal videre kunne identifisere juridiske aspekter i mer sammensatte sosialfaglige problemstillinger, og samtidig lære å kjenne grensen for sin egen juridiske kompetanse. Studentene skal være i stand til å uttrykke seg skriftlig om rettslige emner og utføre saksbehandling innen eget fagområde.

Delemne 2A Rettssystemet, juridisk metode og forvaltningsrett

**** 9 sp**

Studentene skal tilegne seg en oversikt over rettssystemet, kunne anvende juridisk metode og kjenne menneskerettighetene. De skal videre ha kjennskap til prinsippene i alminnelig forvaltningsrett og kunne anvende disse i praktisk saksbehandling. Studentene skal gjøre seg kjent med innholdet i rettssikkerhet og personvern, herunder taushetspliktreglene og de muligheter og begrensninger disse gir for informasjonsformidling og samarbeid.

Delemne 2B Barnevernrett og andre sentrale rettsområder

6 sp

Studentene skal kjenne den lovgivning som regulerer barnevernspedagogens arbeid med barn, unge og deres foresatte. De skal ha grundig kjennskap til barneverntjenestelovgivningen og kunne saksbehandling innenfor denne. Det skal legges spesiell vekt på at studentene utvikler forståelse for de rettslige rammer barnevernets faglige vurderinger må ligge innenfor. Rettslige problemstillinger ved bruk av tvang og straff innenfor aktuelle arbeidsområder skal drøftes. Det samme gjelder sentrale strafferettslige og straffeprosessuelle spørsmål som gjelder spesielt for barn og unge.

HOVEDEMNE 3: PSYKOLOGISKE OG HELSEFAGLIGE EMNER

33 STUDIEPOENG

Studentene skal tilegne seg kunnskap og øke sin innsikt i psykologi med vekt på forståelse for kompleksiteten i menneskers mentale liv og menneskelig samspill, atferd og læring. Faget skal gi kunnskap om forhold som kan fremme mestring, motstandsdyktighet og helsemessig forebyggende arbeid generelt. Hovedemnet skal også gi kunnskap om forhold som kan hemme en god personlighetsutvikling og bidra til psykiske vansker. Videre skal hovedemnet bidra til at studentene utvikler selvinnsikt og relasjonskompetanse.

Studentene skal også tilegne seg kjennskap til mennesket og menneskekroppen som et biologisk fenomen. De skal ha kjennskap til naturvitenskapelige perspektiv på helse og sykdom. Samspillet mellom biologi, psykologi, kultur og samfunn skal vektlegges når det gjelder fysisk- og psykologisk utvikling og helse.

Delemne 3A Generell-, utviklings- og sosialpsykologi

15 sp

Studentene skal tilegne seg psykologisk kunnskap for å forstå og analysere menneskelig utvikling og atferd.

Det skal legges vekt på utviklingspsykologi hvor studentene skal tilegne seg kunnskap om sentrale forhold ved menneskers utvikling gjennom livsløpet. Studentene skal særlig ha kunnskap om hva som stimulerer vekst og utvikling hos barn og unge generelt, med vekt på barn og unge med særskilte behov.

Studentene skal tilegne seg teori og tenkning om relasjoner og kommunikasjon.

Delemne 3B Klinisk psykologi og psykisk helsearbeid

12 sp

Studentene skal lære om følelsesmessige og personlige aspekter og mulige forstyrrelser hos barn og ungdom som har en vanskelig oppvekst- og livssituasjon. De skal tilegne seg kjennskap til ulike tilnærminger til de vanligste psykiatriske, psykosomatiske og psykiske lidelser.

Studentene skal tilegne seg kunnskap om kriser og krisebehandling med særlig vekt på barn og unges reaksjoner i vanskelige situasjoner som innebærer rus/vold/overgrep og øvrige forhold som aktiverer atskillelse/sorg og avmaktsproblematikk.

Delemne 3C Pediatri og sosialmedisin

6 sp

Studentene skal tilegne seg kunnskap om somatisk helse, ernæring, pubertet, seksualitet og om kroppslige uttrykk for barnemishandling og omsorgssvikt. De skal tilegne seg kunnskap om rus, rusmidlers virkninger, rusmisbruk samt symptomer på rusmisbruk. Videre skal de forstå vekselvirkningen mellom politiske, sosio-økonomiske og kulturelle forhold på den ene siden og helsetilstand og sykdomsutvikling på den andre. I lys av denne kunnskapen skal studentene tilegne seg forståelse for hvordan prioriteringer, holdninger og verdimeslige vurderinger av funksjonshemninger, helse og sykdom påvirker hjelpe- og tiltaksapparatets oppbygning og funksjon. Forebyggende arbeid for barn og unge skal vektlegges.

HOVEDEMNE 4: PEDAGOGISKE EMNER

24 STUDIEPOENG

Gjennom hovedemnet skal studentene lære å forstå hvordan personer tilegner seg kunnskap, verdier, holdninger og ferdigheter som samlet kan skape mening og mestring i tilværelsen. Studentene skal utvikle forståelse for hvordan en best tilrettelegger et positivt læringsmiljø. Emnet skal fokusere på oppdragelse og sosialisering på ulike arenaer, med vekt på hjem, barnehage, skole og fritid.

Hovedemnet skal bygge på og integrere kunnskaper fra de andre hovedemnene. De skal utvikle forståelse for fagets historikk og idégrunnlag.

Delemne 4A Generell- og spesialpedagogikk

12 sp

Studentene skal gjøre seg kjent med hvordan en historisk har tenkt om barn og unges oppvekst, posisjon og verdi i samfunnet, deres forutsetninger for læring, hvordan de lærer og hva de bør lære.

Emnet skal fokusere på oppdragelse og sosialisering på ulike steder hvor barn og unge oppholder seg. Dette vil dreie seg om såkalt voksenstyrte arenaer slik som hjem, barnehage og skole, men også om ulike fritidsarenaer og andre situasjoner og steder hvor barn og unge i stor grad organiserer og former sin aktivitet selv. Studentene skal gjøre seg kjent med lek og aktiviteters plass i barn og unges liv og betydning for trivsel og utvikling.

Delemne 4B Sosialpedagogikk

12 sp

Studentene skal lære seg sentrale og grunnleggende teoretiske perspektiver og modeller og utvikle forståelse for hvordan ulike perspektiver får konsekvenser for yrkesutøvelsen. Delemnet skal bidra til at studentene tilegner seg kunnskap om sosialpedagogikkens utvikling og historie internasjonalt og nasjonalt. De skal lære å påvirke holdninger og forebygge og stoppe mobbing.

HOVEDEMNE 5: SOSIALPEDAGOGISK ARBEID MED BARN OG UNGE

75 STUDIEPOENG

Gjennom hovedemnet skal studentene tilegne seg kunnskap om og ferdigheter i sosialpedagogiske arbeidsmåter både i forhold til individ, gruppe, organisasjoner og nettverk. Handlingskompetansen skal bygge videre på og integrere kunnskap tilegnet gjennom de andre hovedemnene. Studentene skal tilegne seg kunnskap om forebyggende arbeidsformer. De skal utvikle forståelse for betydningen av at det arbeidet de utfører, blir dokumentert, kvalitetssikret og evaluert. I dette inngår også å lære seg hvordan dette gjøres i forhold til alle arbeidsmåter.

Egenutvikling og bearbeiding av egne verdier og holdninger skal vektlegges. Aktivitetsfag skal lære studentene å igangsette sosialpedagogisk arbeid og å utvikle studentenes egeninnsikt.

Gjennom sitt arbeid med emnet skal studentene utvikle evne til å kombinere ulike fagområder i den hensikt å beskrive, analysere og handle i forhold til faglig forståelse og etiske retningslinjer. Dette innebærer bevisstgjøring og utvikling av studentenes analytiske ferdigheter, kommunikative og andre ekspressive ferdigheter, samt produktive ferdigheter. Studentene skal arbeide med å bli bevisst sitt menneskesyn og samfunnssyn. De skal utvikle sin evne til å sette seg inn i andre menneskers situasjon.

Delemne 5A Etikk og yrkesrolle

12 sp

Herunder *Etikk** 9 studiepoeng felles innholdsdel. Beskrivelse av innholdet i de 9 studiepoengene kommer frem av kapittel 5 i den generelle delen.

Helse- og sosialarbeidere står i stor grad overfor samme type etiske dilemmaer i sin yrkesutøvelse hvor hensynet til brukernes helse, levekår og rettigheter, tilgjengelige ressurser, faglige prioriteringer og arbeidsgivers krav kan komme i konflikt. De er ofte i situasjoner der de må prioritere mellom ulike brukere og treffe avgjørelser om hvor mye hjelp den enkelte skal få. I utøvelsen av sitt yrke må de kunne skille mellom personlige, faglige og samfunnsmessige verdier. Problematisering av aktuelle verdier og arbeid med etiske dilemmaer bør derfor ha en sentral plass i studiet av etikk.

Samarbeid med brukerne skal være utgangspunkt for tiltak. Brukernes egne valg må settes i fokus. Å ha et brukerperspektiv innebærer å ha et sett av verdier som er forpliktende for helse- og sosialarbeidere.

Studentene skal gjennom studiet i etikk;

- utvikle et helhetlig syn på mennesket og respekt for menneskets integritet og rettigheter
- utvikle forståelse for etiske dilemmaer på samfunnsplan knyttet til helse- og sosialpolitikken og konsekvensene for levekår og velferd
- oppøve evne til å avsløre verdikonflikter og etiske dilemmaer i praktisk helse- og sosialarbeid på individ-, gruppe- og samfunnsnivå, og oppøve evne til etisk refleksjon og utvikle etisk handlingsberedskap

I tillegg til den mer generelle kunnskap om etikk studentene tilegner seg i generell del, skal de tilegne seg kunnskap om de yrkesetiske retningslinjer for barnevernspedagoger. Sentrale tema fra generell innholdsdel skal utdypes og knyttes til barnevernspedagogers situasjon og yrkesrolle.

Studentene skal gjøre seg kjent med yrke og arbeidsfelt, og oppøve evne til å vurdere forholdet mellom menneskesyn, faglige prinsipper og konkrete tiltak. De skal trene seg i å reflektere over konkrete etiske dilemmaer.

Delemne 5B Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning

15 sp

Herunder *Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning** 6 studiepoeng for felles innholdsdel.

Beskrivelse av innholdet i de 6 studiepoengene går frem av kapittel 5 i den generelle delen.

Yrkesutøverne skal samarbeide med brukerne og sette deres rettigheter og behov i fokus. Samarbeidet mellom yrkesutøver og bruker skal bygge på respekt for brukernes kunnskaper, erfaringer og personlige valg. Kommunikasjonen er derfor av sentral betydning, og det er viktig å erkjenne og beherske forholdet mellom brukernes språk og fagspråket.

Ulike yrkesgrupper innenfor helse- og sosialsektoren skal i noen tilfeller utføre sine tjenester overfor de samme brukerne. For å hjelpe den enkelte bruker vil det ofte være nødvendig å samarbeide med andre yrkesgrupper. Utfordringen som dette stiller yrkesutøverne overfor, er et viktig tema innenfor dette delemnet.

Økende innvandring medfører at etnisk, kulturell og religiøs pluralisme blir en del av vår egen samfunnsutvikling. For helse- og sosialarbeiderne vil dette bety at man i større grad må forholde seg til pasienter/klienter med andre normer og verdier. En tverrkulturell forståelse er nødvendig for helse- og sosialpersonell.

Studentene skal gjennom studiet i kommunikasjon og samhandling utvikle sine ferdigheter;

- i kommunikasjon og samarbeid
- i å oppøve evne til lagarbeid, både sammen med brukerne og andre yrkesgrupper
- i å tilegne seg kunnskaper om samarbeidsformer og andre faggruppers kompetanse

I tillegg til den mere generelle kunnskapen fra generell del, skal studentene gjennom delemnet utdype sine kunnskaper og ferdigheter i kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning med

vekt på barn, unge og deres pårørende. Studentene skal utvikle kompetanse i å samhandle på ulike måter med medmennesker slik at det oppstår gjensidig forståelse og at det utvikles konstruktiv kontakt og relasjon. De skal øve seg i ulike samspillsmåter med barn og utvikle årvåkenhet for å unngå krenkelser fra voksnes side. Det skal legges vekt på at studentene lærer seg konfliktløsning og det å stå i konflikter.

Delemne 5C Barnevernstiltak

9 sp

Studentene skal øve seg i å foreta nødvendige faglige skjønnsmessige vurderinger i barnevernssaker innenfor de rammer lovgivningen gir. De faglige vurderingene skal bygge på kunnskap studentene har tilegnet seg gjennom de andre hoved- og delemnene i studiet. I samarbeid med dem det gjelder, skal studentene lære seg gjennomføring av ulike former for barnevernsarbeid. De skal lære å vurdere de ressurser og det endringspotensialet som finnes i klientgruppen, og arbeide med endringer for å fremme sosial fungering.

Delemne 5D Miljøarbeid

15 sp

Studentene skal tilegne seg kunnskaper om miljøarbeid med barn, ungdom og/eller deres familie. De skal tilegne seg kunnskap om ulike teorier og arbeidsmetoder som brukes i institusjonsarbeid. Omsorg, oppdragelse og behandling er sentrale begreper i denne sammenheng. Gjennom arbeid med delemnet skal studentene tilegne seg kompetanse i å planlegge, tilrettelegge og gjennomføre systematisk og metodisk miljøarbeid, både i og utenfor institusjon, i samhandling med barn, unge og deres foresatte.

Delemne 5E Aktivitetsfag

15 sp

Studentene skal oppleve og erfare uttrykksformer som vektlegger fantasi og skapende virksomhet. Kjennskap til disse skal åpne for kreativ tenkning og bidra til å fremme utvikling av det metodiske arbeidet med ulike brukergrupper. Emnet skal bevisstgjøre studentene på egne ressurser i aktivitetssammenheng.

De skal også lære aktiviteter og aktivisering i miljøarbeid. Gjennomføringen av delemnet skal gi dem forutsetninger for å planlegge og gjennomføre aktiviteter med barn og unge. Studentene skal utvikle forståelse for at bruk av aktiviteter/aktivisering skal forankres i forhold til en faglig forståelse av unge og foresattes problemer.

Emnet skal bestå av en kombinasjon av obligatorisk innføring i drama/bevegelse og andre kunstneriske uttrykksformer, samt valgfrie temaer. Ved valgfrie temaer skal studentene velge en aktivitet innenfor minst to av områdene og fordype seg innenfor ett aktivitetsområde.

Delemne 5F Arbeid med grupper, organisasjoner og nettverk

**** 9 sp**

Studentene skal tilegne seg kunnskap om arbeidsmåter som bidrar til å bedre eller vedlikeholde levekår og livskvalitet til utsatte grupper i samfunnet. I dette inngår kunnskap om hvordan befolkningen i et lokalsamfunn kan stimuleres til samhandling og til etablering av brukergrupper og organisasjoner. Studentene skal tilegne seg kunnskap om og utvikle evne til å arbeide i og sammen med ulike typer grupper, med ulike sosiale formål.

Studentene skal utvikle forståelse for den betydningen sosiale nettverk har for den enkeltes muligheter til å takle sine livsoppgaver. De må kunne bidra med hjelp og støtte til å etablere og vedlikeholde slike nettverk.

Studentene skal videre tilegne seg kunnskap om hvordan sosialarbeidere og vernepleiere i samhandling med både brukere og andre yrkesgrupper, kan bidra til endring på samfunns- og lokalsamfunnsnivå. De skal tilegne seg kunnskap om og evne til å kvalitetsutvikle tjenestetilbudet og kvalitetssikre arbeidet. De skal videre tilegne seg kunnskap om og bør skaffe seg erfaring med å organisere og delta i prosjektarbeid, også med brukere som aktive medarbeidere.

TEMA I BARNEVERNSPEDAGOGUTDANNINGEN VED HIST

Innholdet i Barnevernspedagogutdanningen ved HIST er temabasert og fagintegrert.

Antall studiepoeng inkluderer arbeid med læringsmappe, egenstudier, gruppearbeid og eksamen.

Antall uker inkluderer arbeid med læringsmappe, egenstudier, gruppearbeid og eksamen.

1.semester	2.semester	3.semester	4.semester	5.semester	6.semester
Tema 1 Innføringsuker; Å være student ved PBV Om barnevernet Om barnevernspedagogen (2 uker) 1A: 0,5 sp 1B: 0,5 sp 4B: 0,5 sp 5C: 0,5 sp <u>Tils. 2 sp</u>	Tema 4 forts. Sosialpedagogisk forståelse og handling i forebyggende arbeid (1 uke) 3A: 0,5 sp 3C: 0,5 sp 5D: 0,5 sp <u>Tils. 1,5 sp</u>	Tema 6 Psykiske lidelser (4 uker) 1C: 1 sp 2A/2B: 0,5 sp 3A: 0,5 sp 3B: 3,5 sp <u>Tils. 5,5 sp</u>	Tema 9 Fosterhjemsarbeid (4 uker) 1A: 1 sp 2A/2B: 1,5 sp 3C: 1 sp 4A: 1 sp 4B: 1 sp 5A: 0,5 sp 5C: 0,5 sp <u>Tils. 6,5 sp</u>	Tema 12 Sosialpedagogisk arbeid og praksisstudier II (3 uker) 1C: 1 sp 2A/B: 0,5 sp 3A: 1,5 sp 4A: 1 sp 5B: 0,5 sp <u>Tils. 4,5 sp</u>	Tema 13 Barnevernspedagogens yrkeskompetanse (7 uker) 1A: 2 sp 1B: 0,5 sp 1C: 1 sp 2A/B: 0,5 sp 3A: 0,5 sp 3B: 1 sp 4A: 1 sp 4B: 1 sp 5A: 0,5 sp 5F: 4 sp <u>Tils. 12 sp</u>
Tema 2 Kunnskapsgrunnlaget for barnevernet (7 uker) 1C: 2 sp 2A/2B: 2 sp 3A: 2 sp 4A: 3 sp 4B: 2 sp <u>Tils. 11 sp</u> Aktivitetsfag (1 uke) <u>5E: 1,5sp</u>	Tema 5 Sosialpedagogisk arbeid og praksisstudier I (11 uker) 1A: 1,5 sp 1B: 0,5 sp 3A: 3 sp 3B: 3 sp 3C: 2 sp 4A: 0,5 sp 4B: 0,5 sp 5A: 2,5 sp (etikksem.) 5B: 1 sp 5C: 1 sp 5F: 2,5 sp <u>Tils. 18 sp</u> Aktivitetsfag (1 uke) <u>5E: 1,5 sp</u>	Tema 7 Barnevern, etnisitet og kulturforståelse (4 uker) 1C: 3 sp 2A/2B: 0,5 sp 4A: 0,5 sp 4B: 0,5 sp 5A: 0,5 sp 5B: 0,5 sp <u>Tils. 5,5 sp</u> Aktivitetsfag (1 uke) <u>5E: 1,5 sp</u>	Tema 10 Miljøterapi i og utenfor institusjon (7 uker) 1A: 1 sp 1C: 0,5 sp 2A/2B: 0,5 sp 3A: 1 sp 4A: 0,5 sp 4B: 1 sp 5A: 0,5 sp 5D: 6 sp 5F: 0,5 sp <u>Tils.11,5 sp</u> Aktivitetsfag (1 uke) <u>5E: 1,5 sp</u>	Praksis: (15 uker) 1A: 1,5 sp 1C: 0,5 sp 2A/B: 2 sp 3B: 2,5 sp 3C: 1 sp 4B: 1 sp 5A: 2,5 sp 5B: 2 sp 5C: 2,5 sp 5D: 4,5 sp 5E: 2,5 sp <u>Tils. 22,5 sp</u>	Aktivitetsfag (1 uke) <u>5E: 1,5 sp</u> EiT ved HIST Eksperter i team (5 uker) 1 A: 1,5 sp 5A: 3 sp 5B: 3 sp <u>Tils.7,5 sp</u>

1.semester	2.semester	3.semester	4.semester	5.semester	6.semester
Tema 3 Kommunikasjon samhandling og konfliktløsning (3 uker) <u>5B: 4,5 sp</u>	Praksis: (8 uker) 1A: 1,5 sp 1C: 0,5 sp 2A/2B: 1 sp 3A: 1,5 sp 3C: 0,5 sp 4A: 1 sp 4B: 1 sp 5A: 0,5 sp 5B: 0,5 sp 5C: 0,5 sp 5D: 1,5 sp 5E: 2 sp <u>Tils.12sp</u>	Tema 8 Arbeid i barnevern- tjenesten (9 uker) 1A: 1 sp 2A/2B: 3 sp 3A: 1 sp 3B: 0,5 sp 3C: 0,5 sp 4A: 0,5 sp 4B: 1,5 sp 5A: 0,5 sp 5B: 2,5 sp 5C: 3,5 sp <u>Tils.14,5 sp</u>	Tema 11 Prosjektarbeid (10 uker) 1A: 2 sp 1B: 3 sp 1C: 2 sp 2A/2B: 0,5 sp 3A: 2 sp 3B: 1 sp 5A: 0,5 sp 5E: 1 sp 5F: 1,5 sp <u>Tils. 13,5 sp</u>		Fordypnings- oppgave (9 uker) 1A: 0,5 sp 1B: 1 sp 1C: 0,5 sp 2A/2B: 2 sp 3A: 0,5 sp 3B: 0,5 sp 3C: 0,5 sp 4A: 1 sp 4B: 0,5 sp 5A: 0,5 sp 5B: 0,5 sp 5C: 0,5 sp 5D: 2,5 sp 5E: 0,5 sp 5F: 0,5 sp <u>Tils. 12 sp</u>
Tema 4 Sosialpedagogisk forståelse og handling i forebyggende arbeid (5 uker) 1A: 1 sp 1B: 0,5 sp 2A/2B: 0,5 sp 3A: 1 sp 4A: 2 sp 4B: 1,5 sp <u>Tils. 6,5 sp</u> Aktivitetsfag (1 uke) 5E: 1,5 sp					
27 studiepoeng 18 uker	33 studiepoeng 22 uker	27 studiepoeng 18 uker	33 studiepoeng 22 uker	27 studiepoeng 18 uker	33 studiepoeng 22 uker

6.3 Mål for barnevernspedagogutdanningen (1., 2. og 3. studieår)

Kunnskapsmål:

- Kunnskap om barnevernspedagogens arbeidsområder, om sosialpedagogikk og metodisk sosialpedagogisk arbeid
- Kunnskap om dagens samfunn.
- Kunnskap om ulike teorier og perspektiver som et hjelpemiddel til å forstå og analysere menneskelig handling
- Kunnskap om vitenskapsteori og forskningsmetode
- Kunnskap om sosialisering, omsorg og oppdragelse
- Kunnskap om grupper, organisasjoner og nettverk
- Kunnskap om barn og unge i vanskelige livssituasjoner
- Kunnskap om generelle forvaltningsmessige prinsipper og kjennskap til lover som omhandler barn og unge og deres rettigheter
- Kunnskap om saksbehandling i barnevernet
- Kunnskap om tverrfaglig og tverretatlig samarbeid
- Kunnskap om kommunikasjon med barn, unge og voksne
- Kunnskap om hjelpeapparatet; forebyggende tiltak, hjelpetiltak og miljøterapi/behandling som kan forebygge eller avhjelpe belastninger hos barn, unge og deres familier og skape grunnlag for utvikling, vekst og kompetansebygging
- Kunnskap om fosterhjemsarbeid.
- Kunnskap om institusjon, miljøterapi, behandling.
- Kunnskap om etikk, etiske teorier, etisk refleksjon og fagets dilemma.

Ferdighets- og holdningsmål:

- Kunne utføre saksbehandling som ivaretar barn og unges behov og rettigheter.
- Kunne anvende sosialpedagogisk metode for å bedre og sikre barn og unges livsvilkår i samarbeid med de menneskene det gjelder.
- Kunne arbeide faglig og metodisk i barn og unges daglige miljø, inkludert ulike institusjoner hvor barn og unge oppholder seg
- Kunne arbeide i relasjoner preget av krysspress og interessekonflikter og håndtere konflikter med fokus på barn og unges interesser
- Kunne møte barn og unge og deres foreldre med respekt og empati
- Kunne arbeide med mennesker med ulik virkelighetsoppfatning og ha evne til yrkesutøvelse i flerkulturelle kontekster

6.4 Studieinnhold

1. studieår:

Tema 1 Innføringsuker

- Å være student ved barnevernpedagogutdanningen ved HIST
- Om barnevernet
- Om barnevernpedagogen

Temaets innhold

Temaet gir studentene en innføring i å være student ved høyskolen generelt og ved program for barnevernpedagogutdanning spesielt. Studentene blir kjent med høyskolen som organisasjon. Det blir informert om struktur, arbeidsmåter og innhold i studiet som benevnes *Bachelor i barnevern*. Studentene får innføring i å arbeide i grupper, og i de utfordringene som ligger i gruppearbeid. Hvordan få øye på gruppemedlemmenes kompetanse? Hvordan kommuniserer studentene kunnskapen sin i gruppen? Hvordan finner studentene ut av styrken til medstudentene? Er styrken i det verbale, det skriftlige, det sosiale eller på et annet område? Det legges til rette for at studentene kan delta i aktiviteter for å bli kjent med hverandre og for å skape et godt studiemiljø. Studentene gjøres kjent med skikkethetsvurderingen og prosedyrene knyttet til dette. Studentene får kjennskap til barnevernets og utdanningens historie. Det blir gitt en innføring om barnevernet og om barnevernpedagogenes arbeidsområder.

Læringsmål

Studentene skal ha kunnskap om:

- HIST (høyskolen i Sør-Trøndelag) og AHS (avdeling for helse- og sosialfag) som organisasjoner
- studiet ved PBV (program for barnevernspedagogutdanning)
- å arbeide i grupper
- barnevernets og utdanningens historie
- den historiske bakgrunnen for barns oppvekstbetingelser og barndom
- arbeidsmetoder for barnevernspedagoger
- arbeidsområder for barnevernspedagoger
- studieveiledning
- skikkethetsvurderingen

Dokumentasjon

Det er ikke mappeoppgave knyttet til temaet. Studentene organiseres i basisgrupper med nærværspåkt.

Tema 2 Kunnskapsgrunnlaget for barnevernet.

Temaets innhold

Temaet har som mål å gjøre studentene kjent med barn og barndom i dag, og hvordan man har tenkt om barn og unges oppvekst og deres posisjon og verdi i samfunnet i et historisk perspektiv. I temaet fokuseres det også på familien og hvilken betydning familieendringer har for barns oppvekst. Temaet er samtidig en introduksjon til studiets ulike fagemner. Grunnleggende teorier og begreper knyttet til barn, barndom og oppvekst vil bli

presentert. Studentene introduseres til refleksjon over hva som er gyldig kunnskap gjennom innføring i vitenskapsteori.

Temaet inneholder også delemne aktivitetsfag med obligatorisk innføring i drama og bevegelse.

Læringsmål:

Studentene skal tilegne seg:

- grunnleggende kunnskap om barndom og oppvekst i Norge, samt utviklingstrekk i oppfatningen av barn og barndom
- kunnskap om sentrale utviklingspsykologiske teorier
- kunnskap om sosialiseringsteorier og begreper som læring, oppdragelse og dannelse
- kunnskap om familiesosiologiske teorier og kjennskap til utviklingstrekk og endringer i familien og hvordan disse endringene virker inn på barndom i dag
- kunnskap om familierett og aktuelle familierettslige problemstillinger
- kunnskap om sosialpolitikken betydning for barn og familier
- kunnskap om FNs barnekonvensjon og om barnet som rettssubjekt
- grunnleggende kunnskap om refleksjon og kritisk forståelse
- grunnleggende kompetanse om dokumentasjon av kunnskap gjennom oppgaveskriving

Dokumentasjon

Det er nærværspåkt i aktivitetsfag. Det er nærværspåkt i basisgruppen.

Mappeoppgave

Mappeoppgaven er en gruppeoppgave, og det stilles krav om at besvarelsen framstår som et gruppeprodukt. Det kan stilles krav om et individuelt refleksjonsnotat som en del av mappeoppgaven.

Tema 3 Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning.

Temaets innhold:

Temaet har som mål å gi studentene kunnskap om kommunikasjonsteori og kjennskap til innholdet i sentrale begreper i disse teoriene. Studentene skal også delta i obligatorisk ferdighetstrening hvor de skal øve på å kommunisere i ulike situasjoner.

Læringsmål:

Studentene skal:

- gjennom ferdighetstrening utvikle bevissthet på egen kommunikasjon og bli tryggere og mer bevisste i sitt samspill med andre mennesker
- utdype sin kunnskap og sine ferdigheter i kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning, med særlig vekt på barn og unge og deres pårørende
- tilegne seg grunnleggende kommunikasjonsteoretisk kunnskap
- gjennom ferdighetstrening utvikle kompetanse i relasjonsforståelse gjennom samhandling med medmennesker slik at det oppstår gjensidig forståelse og utvikling av konstruktiv kontakt
- få bevissthet om sammenhengen mellom kommunikasjon og egne/andres holdninger

Dokumentasjon

Studentene skal delta i ferdighetstrening i kommunikasjon som er nærværspiktig. Det er nærværspikt i basisgruppen.

Mappeoppgave

Mappeoppgaven er en individuell oppgave. Det kan stilles krav om et individuelt refleksjonsnotat som en del av mappeoppgaven.

Tema 4 Sosialpedagogisk forståelse og handling i forebyggende arbeid.

Temaets innhold

Studentene skal lære om hvordan sosialpedagogikken kan være til hjelp for å forstå barns, unges og familiers vansker og hvordan barnevernspedagoger handler i forhold til dette. I denne sammenhengen vil ulike fag støtte opp under forståelser og handlingsmuligheter. Det legges vekt på forebyggende sosialpedagogisk arbeid og etatenes ansvar i denne sammenheng. Studentene får kjennskap til barn og unges oppvekstarenaer. Det legges spesielt vekt på utsatte barns livssituasjon. Studentene lærer om frivillige organisasjoners arbeid. Det gis innføring i de rettslige og sosialpolitiske rammene for sosialpedagogisk arbeid, med spesiell vekt på barne- og ungdomspolitik. Studentene lærer om hvordan barns familie og sosiale nettverk har betydning for oppvekst og sosialisering. For å bli kjent med oppvekstbetingelsene for barn og unge, gjennomføres et kommunebesøk. Temaet inneholder også delemne aktivitetsfag med mulige valg innenfor drama/bevegelse, fysisk fostring/friluftsliv, musikk og formingsfag.

Læringsmål

Studentene skal ha kunnskap om:

- sosialpedagogisk forståelse
- sosialpedagogisk handlingskompetanse
- sosialpedagogisk arbeid på barns oppvekstarenaer
- sosialpedagogisk grunnlagstenkning
- rettslige rammer for sosialpedagogisk arbeid
- oppbygging av offentlig forvaltning, politisk og administrativ styring
- forebyggende sosialpedagogisk arbeid
- utsatte barns livssituasjon
- tiltak overfor utsatte barn og unge
- oppvekstbetingelsene og utviklingsarbeide i en kommune
- nærmiljøarbeid og arbeid med barns sosiale nettverk
- samfunnets barne- og ungdomspolitik
- frivillige organisasjoners arbeid

Dokumentasjon

Det er nærværspikt i aktivitetsfag. Det er nærværspikt i basisgruppen. Det er nærværspikt knyttet til kommunebesøket.

Mappeoppgave

Det er ikke mappeoppgave knyttet til dette temaet. Studentene skriver en rapport på bakgrunn av kommunebesøket. Rapporten er et gruppeprodukt og har status som obligatorisk arbeidskrav.

Tema 5 Sosialpedagogisk arbeid og praksisstudier I.

Temaets innhold

Studentene skal tilegne seg kunnskap om, ferdigheter i og holdninger til sosialpedagogiske arbeidsmåter i forhold til individ, gruppe, nettverk og organisasjoner. Sosialpedagogiske funksjoner kan være observasjon, omsorg, sosial trening, arbeidstrening, formidling av normer og kultur, aktivisering, grensesetting og kontroll, gruppearbeid, administrasjon, kontraktarbeid og miljøterapi. Handlingskompetansen skal bygge på og integrere kunnskap tilegnet gjennom de andre temaene i studiet. Studentene skal tilegne seg kunnskaper om forebyggende arbeidsformer. I den sammenheng er det sentralt å se sammenhengen mellom analytisk kompetanse og handlingskompetanse. Studentene skal utvikle forståelse for betydningen av at arbeidet blir dokumentert, kvalitetssikret og evaluert.

Egenutvikling og bevisstgjøring av egne verdier og holdninger vektlegges. Aktivitetsfaget skal være til hjelp for å utøve sosialpedagogisk arbeid og til å utvikle studentenes egeninnsikt. Studentene skal utvikle evnen til å kombinere ulike fagområder for å kunne beskrive, analysere og handle i forhold til faglig forståelse og etiske retningslinjer. I denne sammenhengen skal studentene planlegge, gjennomføre og evaluere tiltak. Studentene skal arbeide med å bli bevisst sitt eget menneskesyn og samfunnssyn. De skal utvikle sine evner til å sette seg inn i andre menneskers situasjon.

Læringsmål

Studentene skal:

- gjennom praksisstudiene få direkte erfaring i arbeid med barn og unge
- få erfaring med ferdigheter i sosialpedagogisk arbeid som forberedelse til framtidig yrkesrolle
- praktisere og videreutvikle kunnskaper, ferdigheter og holdninger i direkte samhandling med barn/unge og deres pårørende under kyndig veiledning
- tilegne seg kunnskap og faglig innsikt som ikke er beskrevet i litteraturen i samarbeid med erfarne yrkesutøvere
- reflektere over, vurdere og diskutere etikk og fagutøvelse
- innhente kunnskap om tverretattlig samarbeid
- samarbeide med ulike yrkesgrupper
- samle erfaring som kan drøftes på høgskolen og brukes som grunnlag for videre læring
- få kunnskap om oppvekstinstitusjonene og deres organisering
- tilegne seg arbeidsformer i forebyggende arbeid
- erfare hvordan aktivitetsfaget kan brukes i sosialpedagogisk arbeid og til egenutvikling
- lære å dokumentere, kvalitetssikre og evaluere arbeidet
- utvikle egen analytisk og kritisk kompetanse
- arbeide med å bli bevisst egne verdier og holdninger

Dokumentasjon

Det er nærværspåkt i praksisforberedelsen, i praksisstudiene og i praksisoppsummeringen.

Det er nærværspåkt i basisgruppen.

Mappeoppgave

Mappeoppgavene er individuelle oppgaver knyttet til praksisstudiene. Det kan stilles krav om et individuelt refleksjonsnotat som en del av mappeoppgaven.

2. studieår:

Tema 6 Psykiske lidelser.

Temaets innhold

Temaet skal gi studentene grunnleggende kunnskap om psykiske lidelser og sosiale problemer. Det gjennomgås sentrale teorier av betydning for å forstå psykiske lidelser og forstyrrelser hos barn og ungdom og voksne. Forståelse for mangfoldet i behandling og terapeutiske tiltak innenfor psykisk helsevern, både i og utenfor institusjon, gis gjennom å fremlegge kunnskap om psykologiske og psykiatriske forståelsesformer. Det fokuseres på hvordan kunnskap om forståelsen av psykiske problemer og sosiale avvik har endret seg samfunnsmessig og historisk.

Læringsmål

Studentene skal tilegne seg:

- kunnskap om den betydning barn og ungdoms oppvekstforhold har for utvikling av psykiske lidelser og sosiale problemer
- kunnskap om atferdsmessige og emosjonelle forstyrrelser
- kunnskap om ulike klientgrupper i psykisk helsevern
- kunnskap om bruken av diagnoser og diagnostisering og konsekvensene av dette
- kunnskap om psykiske lidelser i forskjellige perspektiv
- kunnskap om lover og regler som er relevante for arbeidet i psykisk helsevern
- kunnskap om miljøterapi og behandling relatert til praktisk sosialpedagogisk arbeid
- kunnskap om traumatiserings betydning for psykiske lidelser
- bevissthet om egne verdier og holdninger i møte med mennesker med psykiske lidelser

Dokumentasjon

Det er nærværspått i basisgruppen.

Mappeoppgave

Mappeoppgaven er en gruppeoppgave. Oppgaven omfatter tema 6 og tema 7. Det kan stilles krav om et individuelt refleksjonsnotat som en del av mappeoppgaven.

Tema 7 Barnevern, etnisitet og kulturforståelse.

Temaets innhold

Det vil fokuseres på egne kulturelle verdier, normer og muligheter til å forstå andres kulturelle verdier, normer og erfaringer. Å forstå forskjellen på å ha et kulturellrelativistisk og et etnosentrisk utgangspunkt står sentralt i temaet. Handlingskompetanse til å møte mennesker med ulik sosial og kulturell bakgrunn gis gjennom tilføring av kunnskap om variasjon i livsbetingelser, virkelighetsoppfatning og ulike kulturelle uttrykksformer. Det skal fokuseres på fortolkningsproblemer i flerkulturelle møter på individ-, gruppe- og systemnivå. Det skal legges vekt på at studentene skal lære seg å se ressurser, muligheter og utfordringer i slike møter. Temaet inneholder også aktivitetsfag.

Læringsmål

Studentene skal tilegne seg:

- Kunnskap om variasjoner i verdier, kulturelle uttrykksformer og religionens betydning:
 - i den norske kulturen,
 - i de tradisjonelle norske minoritetene og urbefolkning
 - i de nye innvandrerkulturene og deres bakgrunn
 - og disse kulturenes møter i den norske forvaltning generelt og i barnevernet spesielt
- kunnskap om historiske utviklingstrekk i kulturforståelse
- kunnskap om rasisme, diskriminering og ulikebehandling
- kunnskap om inkludering og assimilering
- kunnskap om barnevernets rolle i inkludering av minoriteter
- å kunne reflektere rundt egne verdier og normer og egen kulturarv
- kunnskap om levekår i minoritetsfamilier i Norge
- arbeidsmetoder i møte med andre kulturer; ansvarliggjøring, nettverkstilnærminger og familieorienterte metoder
- kunnskap om aktuelle konfliktområder i det flerkulturelle samfunnet
- kunnskap om hvordan bruk av aktiviteter kan bidra til utvikling av forståelse og samarbeid i tverrkulturelle møter
- ferdigheter i kommunikasjon via tolk
- kunnskap om barns rettsstilling som asylsøkere

Dokumentasjon

Det er nærværspiktig ferdighetstrening i kommunikasjon via tolk. Det er nærværspikt i aktivitetsfag. Det er nærværspikt i basisgruppen.

Mappeoppgave

Mappeoppgaven er en gruppeoppgave. Oppgaven vil fokusere på tema 6 og på tema 7. Det kan stilles krav om et individuelt refleksjonsnotat som en del av mappeoppgaven.

Tema 8 Arbeid i barneverntjenesten.

Temaets innhold

Temaets hovedinnhold er kunnskap om arbeidet i den kommunale barneverntjenesten. Lovverket og den makt det gir, står sentralt i denne opplæringen. Kunnskap om hva som legges i begrep som omsorg og omsorgsvikt er sentralt. Det er fokus på anvendelse av ulike faglige perspektiv og metoder til bruk i kartlegging av barns situasjon. Analyse av barns omsorgssituasjon, og vurdering av tiltak som kan være til hjelp for det enkelte barn og ungdom blir vektlagt.

Studentene skal delta i obligatoriske øvelser der de skal trene på å anvende ulike faglige perspektiv, og annen barnevernfaglig kunnskap, i situasjoner som er tilnærmet lik de en kan oppleve som barnevernarbeider i den kommunale barneverntjenesten.

Læringsmål

Studentene skal tilegne seg:

- kompetanse i saksbehandling i barneverntjenesten i ulike faser av en sak.
- kunnskap om de verdier og verdikonflikter som ligger i lovverket og hvordan det kan anvendes i barnevernsfaglig arbeid på ulike forvaltningsnivå
- kompetanse i hva som kjennetegner god omsorg i ulike kulturer og kontekster og hvilke konsekvenser omsorgssvikt kan ha for barn
- kunnskap om hensiktsmessige fremgangsmåter for å gjenkjenne og avdekke omsorgssvikt med spesielt fokus på situasjoner der barn er utsatt for vold og overgrep
- kompetanse i å analysere og ta beslutninger til *barnets beste*
- kunnskap om hvordan kommunikasjon og barnevernfaglig kompetanse kan påvirke samarbeid med barn, mødre, fedre og andre samarbeidspartnere
- kunnskap om konflikt og arbeid i situasjoner som er preget av krysspress
- bevisstheten om barnet som subjekt og kompetanse i å snakke med barn
- kunnskap om hvordan barnevernspolitikk og sosialpolitikk har konsekvenser for utsatte barns oppvekstforhold
- å kunne reflektere over fagutøvelse, holdninger og etiske dilemma
- kunnskap om forholdet mellom media og barnevern

Dokumentasjon

Studentene skal delta i ferdighetstrening som er nærværspiktig. Det er nærværspikt i basisgruppen.

Mappeoppgave

Mappeoppgaven er en individuell oppgave. Det kan stilles krav om et individuelt refleksjonsnotat som en del av mappeoppgaven.

Tema 9 Fosterhjemsarbeid.

Temaets innhold

Temaet omhandler kunnskap om hvordan man forbereder og følger opp barn, foreldre og fosterfamilie, når et barn må flytte fra sine foreldre til fosterhjem for en kortere eller lengre periode. Studentene vil få kunnskap om vanlige reaksjoner hos barn, foreldre og fosterforeldre og deres behov i de ulike fasene i en fosterhjems plassering. Det vil dessuten bli satt fokus på ulike typer fosterhjem, fosterforeldrerollen og fosterforeldrenes arbeidsoppgaver. Andre sentrale tema vil være rekruttering og opplæring av fosterforeldre, sjalusiproblematikk i fosterhjem, samarbeid mellom fosterforeldre, foreldre, den kommunale barneverntjeneste og det statlige barnevernet, samt de ulike partenes oppgaver og plikter som er nedfelt i lov og forskrifter. Studentene skal delta i obligatorisk ferdighetstrening knyttet til temaet.

Læringsmål

Studentene skal tilegne seg:

- kunnskap om reaksjoner og behov hos barn, foreldre og fosterforeldre i de ulike fasene i en fosterhjems plassering.
- kunnskap om hvordan man kan legge til rette og følge opp barn, foreldre og fosterfamilie i de ulike fasene i en fosterhjems plassering.
- kunnskap om sentrale lover og forskrifter
- kunnskap om forventinger til fosterforeldrerollen og fosterforeldres oppgaver

- kunnskap om rekruttering og opplæring av fosterforeldre
- kunnskap om sjalusiproblematikk i fosterhjem

Dokumentasjon

Studentene skal delta i ferdighetstrening som er nærværspiktig. Det er nærværspikt i basisgruppen.

Mappeoppgave

Mappeoppgaven er en individuell oppgave. Det kan stilles krav om et individuelt refleksjonsnotat som en del av mappeoppgaven.

Tema 10 Miljøterapi i og utenfor institusjoner.

Temaets innhold

Temaet skal gi kunnskap om arbeid med barn og ungdom i barnevernsinstitusjoner, i institusjoner innen psykisk helsevern for barn og unge og i kollektiv for rusmisbrukere. Omsorg, oppdragelse og behandling er sentrale begreper, samt arbeid i og med relasjoner. Studentene skal delta i ferdighetstrening der de skal tilegne seg ferdigheter i miljøterapeutisk arbeid. Studentene skal besøke en institusjon for å få informasjon om organiseringen og det metodiske arbeidet ved institusjonen. Studentene skal få kunnskap om miljøterapeutiske metoder som anvendes utenfor døgninstitusjoner.

Temaet inneholder aktivitetsfag.

Læringsmål

Studentene skal tilegne seg:

- kunnskap om ulike teorier og arbeidsmetoder
- kunnskap om planlegging, tilrettelegging og gjennomføring av systematisk og metodisk miljøarbeid/miljøterapeutisk arbeid i samhandling med barn, unge og deres foresatte
- kunnskap om bruk av aktiviteter i miljøterapeutisk arbeid
- kunnskap om faglige, etiske og holdningsmessige utfordringer barnevernspedagogen kan stå overfor i arbeidet med barn og unge i og utenfor institusjon
- kunnskap om den betydning egen relasjonskompetanse har i arbeidet med barn og unge
- kunnskap om de juridiske rammene for plassering i institusjon, samt forskrifter som gjelder for opphold i, og tilsyn med, institusjoner
- kunnskap om organisering, ansvar og drift av institusjoner
- kunnskap om hjemmebaserte og nettverksbaserte metoder
- kunnskap om overgangen fra barnevernet til voksenlivet

Dokumentasjon

Studentene skal delta i ferdighetstrening som er nærværspiktig. Det er nærværspikt i basisgruppen.

Mappeoppgave

Mappeoppgaven er en individuell oppgave. Det kan stilles krav om et individuelt refleksjonsnotat som en del av mappeoppgaven.

Tema 11 Prosjektarbeid.

Temaets innhold

I prosjektarbeidet skal studentene gjennomføre en undersøkelse med innsamling av data, analyse og presentasjon av et større arbeid. Studentene skal legge fram et prosjekttema og en skriftlig problemformulering som det gis veiledning omkring. Studentene skal utvikle sentrale ferdigheter når det gjelder refleksjon og kritisk forhold til det de holder på med. Prosjektet er et gruppearbeid.

Læringsmål

Studentene skal ha kunnskap om:

- vitenskapsteori og bruk av samfunnsvitenskapelige metoder for kartlegging
- å beskrive ulike gruppers levekår og problemforståelse
- å kunne bruke ulike kildematerialer
- reliabilitet og validitet, subjektivitet og objektivitet
- å nyttiggjøre seg samfunnsvitenskapelig forskningsmateriale
- hvordan utnytte gruppearbeid og beskrive egne gruppeprosesser

Dokumentasjon

Prosjektarbeidet vil bli dokumentert i en grupperapport og et muntlig framlegg som har status som obligatorisk arbeidskrav. Det er utarbeidet egne retningslinjer for prosjekt ved program for barnevernspedagogutdanning. De er gjengitt i semesterplanen for 1. og 2. studieår. Det er nærværspålit i basisgruppen.

3. studieår:

Tema 12 Sosialpedagogisk arbeid og praksisstudier II.

Temaets innhold

Studentene skal få erfaring med sosialpedagogisk arbeid i direkte kontakt med utsatte barn og unge og deres pårørende under kyndig veiledning. Vurdering av barn og unges omsorgssituasjon er et sentralt kunnskapsområde.

Studentene skal på selvstendig grunnlag utføre konkrete sosialpedagogiske arbeidsoppgaver, og de skal få kjennskap til erfarne yrkesutøveres kunnskap og faglige innsikt. Konkret innebærer dette å utføre miljøarbeid/miljøterapi og/eller forvaltningsarbeid på relevante praksissteder. Studentene skal arbeide med utredning, oppfølging og evaluering, samt ulike former for tiltak som for eksempel hjelpe- og støttetiltak i hjemmet, i skolen og i fritiden, omsorgstiltak og behandling. Studentene skal øve seg i å arbeide målrettet, planlagt og systematisk i samarbeid med enkelt barn, foreldre/foresatte, familier, grupper, nettverk, organisasjoner og offentlige instanser. Studentene skal bruke aktivitetsfaget som hjelpemiddel i det metodiske arbeidet, en døråpner for kreativ utøvelse av faget og som støtte i utvikling av personlig kompetanse.

Studentene skal også øve seg i skriftlig dokumentasjon, og bli bevisstgjort på hva korrekt saksbehandling betyr for barn og foresattes rettigheter og rettsvern. Egenutvikling gjennom bevisstgjøring og refleksjon over egne følelser, verdier, holdninger, normer, menneskesyn og

samfunnssyn vil bli vektlagt. Herunder oppøving av empatiske ferdigheter. Studentene skal bruke ulike fag for å beskrive, analysere og handle faglig og etisk forsvarlig. Studentens praksiserfaringer taes inn i undervisningen på høgskolen som grunnlag for videre læring. Temaet består av praksisforberedelse, ekstern praksisutplassering og praksisoppsummering.

Læringsmål

Studentene skal tilegne seg

- kunnskap om offentlig forvaltning og ferdigheter i å utføre konkrete forvaltningsoppgaver på praksisstedet
- kunnskap om formål og rammer for praksisstedet og et bevisst forhold til hvilke muligheter og begrensninger det gir for det sosialpedagogiske arbeidet direkte med barn og foresatte og for samarbeidet med andre etater og institusjoner
- kompetanse i miljøarbeid og/eller miljøterapi som tiltak for utsatte barn og unge
- kompetanse i analyse og kritisk refleksjon, samt oppøve empatiske ferdigheter
- kompetanse i å vurdere barn og unges omsorgssituasjon
- kompetanse i å reflektere over etiske sider ved det sosialpedagogiske arbeidet
- kompetanse i kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning med vekt på barn, unge og deres foresatte
- kompetanse i samarbeid med ulike yrkesgrupper
- kompetanse i skriftlig dokumentasjon og evaluering av eget og andres arbeid
- kompetanse i å gjennomføre aktiviteter med barn og unge og anvendelse av aktivitetfaget som metode i det sosialpedagogiske arbeidet
- kompetanse i, og om, ulike former for hjelpe- og støttetiltak i hjemmet, i skolen og i fritiden
- kompetanse i, og om, omsorgs- og behandlingstiltak
- relasjonskompetanse

Dokumentasjon

Det er nærværsplikt i praksisforberedende uke og i praksisoppsummering.

Praksisstudiene er nærværspliktige.

Praksisstudier har status som eksamen og vurderes til bestått eventuelt ikke bestått.

Det er obligatorisk skriftlig individuelt arbeidskrav i praksisstudiene.

Det er nærværsplikt i basisgruppen.

Tema 13 Barnevernspedagogens yrkeskompetanse.

Temaets innhold

Det skal fokuseres på hvilken betydning faglig, yrkesspesifikk og personlig kompetanse har for de personer barnevernspedagogen møter i sin yrkesrolle.

Formelle og uformelle kriterier som kan bidra til å kvalitetssikre arbeidet vil det også fokuseres på. Rettigheter og plikter som barnevernarbeidere har, sett i lys av etikk, ideologi og fagtradisjon, blir tematisert. Kunnskap om analyseredskaper og nødvendigheten av kritisk refleksjon gjennomgås også.

Studentene deltar i ” Ekspert i team ved HIST ”. Det er et obligatorisk eksamensemne for utdanninger ved AHS, ASP og AMMT. Emnet fokuserer på betydningen av godt tverrfaglig samarbeid i møte med problemstillinger fra oppdragsgivere i praksisfeltet. Det er utarbeidet egen fagplan for dette emnet som er vektet til 7,5 studiepoeng.

Temaet inneholder en uke med obligatorisk aktivitetsfag.

Temaets innhold skal være direkte forberedende til arbeidslivssituasjoner gjennom eksempler og gjennom bruk av analyser av egen basisgruppedeltagelse.

Temaet vil forholde seg både til den profesjonelle gruppe på arbeidsplassen (av barnevernspedagoger), til interessegrupper i det sivile samfunn, og grupper med særlige kulturelle uttrykksformer. Analyseformer som for eksempel organisasjonsteori /beslutning og ledelsesstrategier, makt, konflikt og kommunikasjonsteori og nettverkstrategisk selvhjelps- og forebyggende perspektiv kan anvendes.

Læringsmål

Studentene skal tilegne seg:

- kunnskap om betydning av faglig, yrkesspesifikk og personlig kompetanse
- kunnskap om hvilke formelle og uformelle kriterier som kan bidra til å kvalitetssikre arbeidet
- kunnskap om barnevernspedagogens rettigheter og plikter i arbeidslivet sett i lys av etikk, ideologi og fagtradisjon.
- ferdigheter i tverrfaglig samarbeid
- ferdigheter i planlegging av aktivitetsforløp over tid for spesielle grupper
- kunnskap om planlegging og gjennomføring av aktiviteter ut fra relevant teori
- kunnskap om tilhørighet og normutvikling i gruppe og strategier for konfliktløsning
- ferdigheter i å analysere makt og avmakt
- ferdigheter i å analysere sin egen og/eller barn og unges situasjon som en del av en gruppe, organisasjon eller nettverk

Dokumentasjon

Det er nærværsplicht i forbindelse med ferdighetstrening der en fokuserer på studentenes egen livshistorie og utvikling av profesjonell kompetanse. Det er nærværsplicht i basisgruppen. Det er nærværsplicht i Eksperter i team ved HIST (EiT ved HIST).

Studieform og læringsaktivitet

I kapittel 9 i Rammeplanen om “Læringsmiljø og arbeidsformer” står det:

Innholdet i barnevernspedagogutdanningen omfatter teoretisk fagkunnskap, erfaringsbasert kunnskap og relasjonskompetanse. Det er nødvendig med en integrering av teori og praksis gjennom hele studiet. Dette må gjenspeiles i valg av studieformer og undervisningsmetoder. Høgskolen skal i fagplanen beskrive og begrunne de ulike undervisningsmetoder og studieformer som benyttes. Arbeidsformene må stadig vurderes i samarbeid med studentene.

Det skal legges til rette for at studentene kan arbeide både individuelt og i grupper, og at undervisningen legges opp slik at studentenes aktivitet fremmes. Studentene skal gjennom utdanningen få erfaring med og veiledning i både muntlig og skriftlig framstilling. Arbeidsformene skal ha som mål å stimulere studentenes egenaktivitet og samhandling. Studentene skal ha innflytelse over og medansvar for egen studiesituasjon og faglige og personlige utvikling. Dette innebærer at høgskolene skal legge opp et studieforløp som muliggjør aktiv

deltaking fra hver enkelt student. Arbeidsformene må utfordre studentenes verdier, holdninger, følelser, intellekt, kreativitet og evne til samspill. (s.30)

De ulike arbeids- og studieformene ved barnevernspedagogutdanningen har som formål å utvikle studentenes yrkeskompetanse og forberede dem til yrkesrollen. Studie- og arbeidsformene krever, og er avhengig av, studentenes deltakelse og engasjement. Dette innebærer at studentene må ta ansvar for egen læring gjennom arbeid og studier i ulike grupper med ulike arbeidsoppgaver, og arbeid og studier individuelt.

Studie- og arbeidsformer i barnevernspedagogutdanningen er:

6.5 Forelesninger

Forelesninger gir innføring i sentrale begreper, dimensjoner og perspektiver ved teoretisk fagkunnskap. Arbeidsformen kan problematisere og skape grunnlag for kritisk refleksjon i forhold til teoretisk kunnskap. Forelesninger kan og brukes til å vise sammenhenger mellom teoretisk kunnskap og erfaringsbasert kunnskap.

6.6 Tema-/problembaserte læringsformer

Disse studieformene baserer seg på at studentene selv må lage eller får problemstillinger, oppgaver eller temaer som de selv må innhente kunnskap og erfaringer om. Læringsformen innebærer stor egenaktivitet for studentene, men det gis veiledning av lærere både på det faglige arbeidet og på prosessen i gruppen. Undervisningsbolker eller tema i undervisningen kan knyttes til problembaserte innlæringsformer. Studentene er organisert i grupper med egen veileder. Studentene presenteres for en situasjonsbeskrivelse som må utdypes med kunnskapsinnhenting i forhold til mål for undervisningsbolken eller temaet. En situasjonsbeskrivelse kan være en praksisbeskrivelse, en kasusbeskrivelse, et bilde, en metafor og lignende, som skal inspirere til utdypende studier. Studentene skal velge og begrunne en problemstilling de vil belyse nærmere og sette læringsmål for seg selv og utarbeide planer for gruppens arbeid. Arbeidet skal avsluttes med en presentasjon for lærere og medstudenter. Presentasjonen kan også inkludere et skriftlig arbeid og ha status som arbeidskrav.

6.7 Egenstudier

Studentene arbeider med lesing av pensumlitteratur og annen relevant litteratur. I tillegg til dette kan studentene løse arbeidsoppgaver. Omfanget av denne arbeidsformen vil være avhengig av hvordan studentene kombinerer denne studieformen med andre arbeids- og studieformer.

6.8 Ferdighetstrening

Ferdigheter er personlig og praktisk kunnskap som den enkelte utvikler gjennom utprøving og egen erfaring. Ferdighetstrening er et sentralt hjelpemiddel for å trene opp studentenes kompetanse i sosialpedagogisk arbeid. Dette innebærer at studentene skal øve på og reflektere over sentrale ferdigheter, metoder og arbeidsoppgaver for barnevernspedagogens yrkesutøvelse. Refleksjon over ferdigheter og metoder gir muligheter til å skape forbindelseslinjer mellom praksis og teori.

6.9 Oppgaveskriving

Gjennom hele studiet må studentene arbeide med skriftlige oppgaver individuelt eller i gruppe. Oppgavene er både arbeidskrav/mappeoppgaver med intern vurdering og eksamensoppgaver med ekstern vurdering. Gjennom studiet stilles det økende krav til nivå og omfang av disse arbeidskravene/mappeoppgavene og eksamener. Oppgaveskriving skal gi studentene øvelse i skriftlig framstilling i forbindelse med barnevernsarbeid.

6.10 Prosjektarbeid

I prosjektarbeidet skal studentene få øvelse i å gjennomføre en undersøkelse med innsamling av data, analysering og utskriving av et større arbeid. Studentene skal legge fram et prosjekttema og en skriftlig problemformulering som det gis veiledning omkring. Studentene skal utvikle sentrale ferdigheter når det gjelder refleksjon og kritisk forhold til det de holder på med. Det er utarbeidet egne retningslinjer for prosjekt ved program for barnevernspedagogutdanning.

6.11 Basisgrupper

I begynnelsen av studiet inndeles studentene i basisgrupper med egen basisgruppelærer. Intensjonen med basisgruppene er å skape tilhørighet, bearbeide faglige tema og vektlegge egenutvikling. Det er utarbeidet egne retningslinjer for basisgruppene.

Basisgruppene skal bidra til at:

- studentene utvikler ansvar for egen læring
- studentene lærer å arbeide i gruppe, og tar ansvar for gruppa og hverandre
- gruppemedlemskapet brukes som materiale til å fokusere relasjonsferdigheter relevant for yrkesutøvelsen
- fagstoff bearbeides og integreres

6.12 Arbeid i gruppe

Gruppearbeid organiseres i forbindelse med forelesninger og andre undervisningsopplegg eller av studentene selv. Arbeidsformen egner seg til kommunikasjon om, og refleksjon over, faglige, etiske og metodiske dilemmaer som tas opp i studiet. En viktig målsetting ved gruppearbeid er også at studentene lærer å samarbeide. *Ekspertes i team* er et tverrfaglig gruppearbeid med tidsramme på oppdrag fra ekstern part.

6.13 Veiledning

Veiledning kan foregå både individuelt og i gruppe. Faglig veiledning gis blant annet på skriftlige oppgaver, ved tema-/problembaserte innlæringsformer, i praksisstudiene, i prosjektarbeid, i forbindelse med tverrfaglig samarbeid, på fordypningsoppgaven og på andre studentarbeider. Den faglige veiledningen kan ha som målsetting å hjelpe studenten både i sin personlige og faglige kvalifisering.

6.14 Seminar

Seminarformen er avgrenset tematisk og i tid. Den gir mulighet for engasjement, meningsutvikling og debatt. Hensikten med seminar er fokus på bestemte temaer, og at arbeids- og studieformene er prosessorientert og inneholder flere læringsformer.

6.15 Fordypningsoppgave/bacheloroppgave

I tredje studieår skal studentene utarbeide en individuell fordypningsoppgave basert på litteraturstudium med et omfang tilsvarende 12 studiepoeng. Fordypningsoppgaven er en del av eksamen.

Gjennom arbeidet skal studentene få erfaring i selvstendig tenkning og problemløsning på et vitenskapelig grunnlag. De skal utvikle forståelse for betydningen av teori- og metodeutvikling og få et analytisk forhold til teori og praksis. Arbeidet med fordypningsoppgaven skal bidra til utvikling av en konstruktiv og kritisk fagutøvelse og styrke studentenes evne til å dokumentere effekt av egne tiltak.

Tema og problemstilling skal være faglig relevant. Det vil si at tema og problemstilling skal knyttes til den målgruppen og de yrkesområder som barnevernpedagogen primært arbeider innenfor og skal ligge innenfor temaområdene i fagplanen. Denne koblingen må også klart framgå i oppgavebesvarelsen.

Problemstilling med begrunnelse skal godkjennes av basisgruppelærer.

Den enkelte student kan som ledd i arbeidet med fordypningsoppgaven, ta opp spørsmål vedrørende sin oppgave til diskusjon i basisgruppen.

Det er utarbeidet egne retningslinjer for fordypningsoppgaven.

6.16 Aktivitetsfag

Undervisning i aktivitetsfaget foregår som oftest i seminar, med undervisning konsentrert i en uke av gangen. Faget blir introdusert med en obligatorisk innføringsuke i 1. klasse, hvor studentene får en innføring i drama/bevegelse som metode og selvutvikling. De fire hovedemnene i aktivitetsfaget er sang/musikk/lydforming, formingsfag/materialforming, fysisk fostring/friluftsliv og drama/bevegelse. Alle emnene innen aktivitetsfaget skal inneholde både teori og praksis. Faget skal fungere som selvutvikling ved siden av å være et redskap i arbeid med utsatte barn og unge. Studentene skal kunne planlegge og gjennomføre aktiviteter i sosialpedagogisk arbeid. 4,5 studiepoeng av aktivitetsfagets 15 studiepoeng inngår i praksisstudiene med praktiske oppgaver som gjennomføres på praksisplassen.

Faget kan inneholde: Musikk/lydforming, forming/materialforming, fysisk fostring/friluftsliv, drama/teater, kunstterapi, media/animasjon, friluftsliv sommer og friluftsliv vinter. Korte kurs i nærliggende emner kan også gis.

Aktivitetsfaget er nærværspiktig.

6.17 Ekskursjoner

Studenter og/eller lærere besøker aktuelle arenaer, institusjoner eller instanser for yrkesutøvelsen. Målsettingene for ekskursjonene vil være bestemt av i hvilken sammenheng i studiet de er plassert.

6.18 Praksisstudier

Med praksisstudier menes at studentene skal ut i arbeidsfeltet på relevante arbeidsssteder. Praksisstudienes plass i utdanningen er både pedagogisk begrunnet som studieform, og faglig begrunnet som studieinnhold. Praksisstudiene skal bidra til at studentene øker sin forståelse for sammenhengen mellom forskning, teori og praktisk arbeid. Observasjon, samhandling, veiledning og praktisk utprøving i arbeidsfeltet er av stor betydning for studentenes mulighet til å utvikle og bevisstgjøre seg egen yrkesrolle.

Praksisstudiene skal være planlagt og målrettet samtidig som det er vesentlig at studentenes læring knyttes til det situasjonsbestemte i praksis. Praksis skal være en integrert del av utdanningen og kan knyttes til alle hovedemner. Den skal bidra til at studentene utfordres til faglig og etisk refleksjon og til bearbeiding av kunnskaper. Studentene skal også gjennom praksisstudiene øke sin bevissthet om egne følelser og holdninger, og utvikle sine evner til kommunikasjon og samarbeid.

Studentene skal i løpet av sin praksis erfare direkte kontakt med barn, unge og deres pårørende og delta i forvaltningsmessig planlegging/tilrettelegging. Praksisstudiene bør inneholde kontakt med forskjellige arbeidsplasser for å gi erfaring med yrkesrollen i forskjelligartet virksomhet. I praksistiden skal studentene få vurdering av sin mestring.

Studentene skal gjennom praksis få direkte erfaring med arbeid med barn og unge. Praksisstudiene skal knyttes til teoretiske fagtradisjoner og annen undervisning på høyskolen gjennom obligatoriske oppgaver og ved gjensidig kontakt mellom undervisningspersonalet og praksisveiledere. Praksisstudiene skal organiseres slik at det er progresjon i forventninger til økende faglig selvstendighet.

Studentene gjennomfører sin første praksisperiode i 2. semester. Det er forebyggende arbeid blant barn og unge på deres sosialiseringsarenaer som er i fokus i første gangs praksis.

Studentene er ute på relevante arbeidsplasser i 8 uker, tilsvarende 12 studiepoeng. Målsetting for denne praksisperioden er beskrevet under tema 5.

Studentene gjennomfører sin andre praksisperiode i 5. semester. Det er arbeid med utsatte barn og unge og deres familier som er i fokus i andre gangs praksis. Studentene er ute på relevante arbeidsplasser i 15 uker, tilsvarende 22,5 studiepoeng. Målsetting for denne praksisperioden er beskrevet under tema 12.

6.19 Læringsmappe

Læringsmappe er en samlebetegnelse på de oppgavene studentene utfører i løpet av studiet. Arbeidsoppgaver til læringsmappene kan utarbeides som individuelle arbeider eller som gruppearbeider. Når arbeidsoppgaven er et gruppearbeid skal innleveringen utgjøre et samlet produkt fra gruppen. Gruppearbeid og individuelt arbeid kan følges opp med krav om et individuelt refleksjonsnotat som legges ved besvarelsen. Læringsmappene er studentens eiendom og ansvar. Til hver oppgave er det utarbeidet faglige og formelle kriterier. Frister for innlevering av arbeidsoppgavene er timeplanfestet. Etter innlevering og tilbakemelding kan studentene arbeide videre med oppgavene fram til fastsatt tidspunkt for levering til eksamensmappe. Det er ikke anledning til individuell oppretting/justering av gruppeoppgaver. Det skal gis tilbakemelding på studentenes arbeidsoppgaver med referanse til de faglige og formelle kriterier som er satt opp for den enkelte arbeidsoppgave. Dette er ikke en

sluttvurdering, men en tilbakemelding som skal synliggjøre det som studentene bør arbeide videre med.

7 Vurderingsordninger

Vurderingsordningene er utarbeidet for å gi student og høgskole fortløpende informasjon om studentens faglige og personlige utvikling, studieforløp og framgang, samt utdanningens kvalitet. Hensikten med vurderingsordningene er å sikre brukere, foresatte og offentlighet at studenten har tilegnet seg de kunnskaper, ferdigheter og holdninger som fagplanen forutsetter.

Vurderingsordningene er utarbeidet med utgangspunkt i

- Gjeldende rammeplan og forskrift for 3 årig barnevernpedagogutdanning
- Gjeldende Lov om universiteter og høyskoler
- Gjeldende Forskrift om studier og eksamen ved Høgskolen i Sør-Trøndelag
- Gjeldende Reglement og utfyllende bestemmelser for studiene ved Avdeling for helse- og sosialfag

7.1 Tilstedeværelse

Det vises til "Reglement og utfyllende bestemmelser for studiene ved Avdeling for helse- og sosialfag".

7.2 Forprøver

I følge Forskrift om studier og eksamen ved Høgskolen i Sør- Trøndelag, § 1-2 kan forprøver være: "Obligatorisk test som ikke gir studiepoeng, men som må vurderes til bestått i følge de kriterier som er bestemt for prøven". Forprøver skal være gjennomført og bestått før studenten kan framstille seg til eksamen. Forprøver vurderes til bestått/ikke bestått.

7.3 Arbeidskrav

I følge Forskrift om studier og eksamen ved Høgskolen i Sør- Trøndelag, §1- 2 er obligatoriske arbeidskrav: "Generell betegnelse for arbeidskrav, kontroll av læringsmappe eller andre krav, som av faglig-pedagogiske grunner er lagt inn i et emne, og som skal være gjennomført og godkjent i samsvar med studieprogrammets plandokumenter".

Tilstedeværelse i nærværspiktig undervisning er å betrakte som obligatoriske arbeidskrav. Reglene for nærværspiktig undervisning er: ved fravær ut over 20% pålegges studenten særskilt forprøve som vilkår for å gå opp til eksamen. Dersom tilstedeværelsen ved nærværspiktig undervisning er mindre enn 40% i et fagplantema/gruppeaktivitet, mister studenten retten til å gå opp til eksamen.

7.4 Eksamen

I følge Forskrift om studier og eksamen ved Høgskolen i Sør- Trøndelag kan eksamen være: "Alle typer prøver og arbeider som gir grunnlag for fastsettelse av selvstendig karakter for et emne. En eksamen kan omfatte flere deksamener, og i så fall skal fastsetting av samlet karakter (vekting) framgå av emnebeskrivelsen."

Ved eksamen benyttes bokstavkarakterer fra A til F, der A er beste og E dårligste ståkarakter, mens F gis ved ikke bestått. Vurderingene kan også graderes med karakterene Bestått og Ikke bestått (jf studie- og eksamensforskriften § 4-4).

Avsluttende eksamen etter første studieår består av (individuell) mappevurdering (se pkt. 7.5) og individuell skriftlig skoleeksamen. Alle delene i avsluttende vurdering (studentarbeider samlet i mappe og skoleeksamen) må være vurdert til bestått for at studenten skal få godkjent eksamen. Til avsluttende vurdering vektet skoleeksamen 50 % og vurderingsmappen 50 %. Avsluttende eksamen etter andre studieår består av individuell mappevurdering og muntlig etterprøving. Mappevurdering må være bestått før kandidaten går opp til muntlig etterprøving. Ved muntlig etterprøving kan karakteren gitt ved mappevurdering justeres. Hvis kandidaten ikke består muntlig etterprøving, kan kandidaten gå opp til ny muntlig prøve uten å gjennomføre ny mappevurdering. Det gis en samlet karakter.

Avsluttende eksamen etter tredje studieår består av tre eksamener: EiT, individuell fordypningsoppgave og individuell muntlig eksamen. Fordypningsoppgaven må være vurdert til bestått for at studenten skal kunne framstille seg til muntlig eksamen. Muntlig eksamen tar utgangspunkt både i fordypningsoppgaven og pensum. Hvis kandidaten ikke består muntlig etterprøving, kan kandidaten gå opp til ny muntlig prøve uten å innlevere ny fordypningsoppgave. Alle delene i avsluttende vurdering (fordypningsoppgave og muntlig) må være vurdert til bestått for at studenten skal få godkjent eksamen. Til avsluttende vurdering vektet fordypningsoppgaven 50% og muntlig eksamen 50%.

7.5 Mappevurdering

Mappevurdering er en betegnelse som favner vidt og som kan oppfattes forskjellig i de ulike utdanningene. Fra kull 2006 ble *mappe* innført som vurderingsform for studenter i første og andre studieår i betydningen vurdering av mappebesvarelser som eksamen. Mappeeksamen har som mål å synliggjøre og dokumentere læringsprosessene og oppfyllelsen av faglige mål. Fullført læringsmappe er en forutsetning for å framstille seg til eksamen. Det er studentens ansvar å ta vare på sine arbeidsoppgaver i egen mappe.

Faglig ansvarlig for utdanningen i samråd med årsansvarlig bestemmer hvilke oppgaver fra læringsmappen som skal trekkes ut til eksamensmappe. Av de resterende oppgavene i læringsmappen skal studenten selv få velge ut en oppgave til eksamensmappen.

Eksamensmappen vurderes samlet til en karakter. Alle oppgaver vektet likt, men hver oppgave må vurderes til karakter E eller bedre for at eksamen skal bli vurdert til bestått.

7.6 Individuell fordypningsoppgave/bacheloroppgave

Studenten skal i siste studieår utarbeide en fordypningsoppgave på 12 studiepoeng i et faglig relevant tema. Det er utarbeidet egne retningslinjer for fordypningsoppgaven. De er gjengitt i semesterplanen for 3. studieår.

8 Oversikt over eksamener gjennom studiet

	Eksamensform	termin	sp	Karakter
Eksamener inkl. praksis i 1.studieår:		60 studiepoeng		
Individuell mappeeksamen og individuell 3 timers skoleeksamen	Skriftlig	2. termin	24 24	Gradert
Praksisstudier		2. termin	12	Bestått/ikke bestått
Eksamener i 2.studieår:		60 studiepoeng		
Mappeeksamen med muntlig etterprøving	Skriftlig/muntlig	4. termin	60	Gradert
Eksamener inkl. praksis 3. studieår:		60 studiepoeng		
Praksisstudier		5. termin	22,5	Bestått/ikke bestått
Eksperter i team (EiT ved HIST)	Skriftlig	6. termin		Gradert
Individuell fordypningsoppgave og muntlig eksamen	Skriftlig/muntlig		7,5 30	Gradert
Totalt		180 studiepoeng		

Obligatorisk nærvær må oppfylles for å kunne framstille seg til eksamen. Dette gjelder for samtlige eksamener i alle tre studieår.

9 Litteratur/kilder

Pensum tilsvarer ca. 10.000 sider. Det forventes at studentene primært anvender pensum under studiet. Det forventes også at studentene leser og anvender annen relevant litteratur.

10 Yrkesetisk dokument

Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere

1. Innledning

Yrkesutøvelsen til barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere er basert på humanistiske og demokratiske verdier. Yrkesutøverne fremmer likeverd og respekt, møter menneskers behov og bidrar til at de får brukt sine ressurser. Arbeidet skal ivareta enkeltindividet og forståelsen av menneskenes gjensidige avhengighet av hverandre for å skape livskvalitet for alle. Solidaritet med utsatte grupper, kamp *mot* fattigdom og *for* sosial rettferdighet er en viktig del av yrkesgruppenes identitet. Dokumentet er bygd opp slik at første del beskriver målgruppe, målsetting og definisjoner. Andre del angir yrkesetiske prinsipper og setter disse inn i en internasjonal sammenheng. I tredje og fjerde del drøftes etiske utfordringer og problemområder som yrkesutøverne står overfor. I siste del beskrives yrkesetisk råd og retningslinjer for rådets arbeid.

1.1 Målgruppe

Dette yrkesetiske dokumentet henvender seg til

- Barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere
- Studenter og undervisningspersonell ved utdanningene
- Brukere/klienter av disse yrkesgruppenes tjenester
- Yrkesgruppenes arbeidsgivere og oppdragsgivere
- Kolleger og samarbeidspartnere

1.2 Målsetting

Målet med det yrkesetiske dokumentet er

- å styrke etisk bevissthet og handling blant barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere.
- å gi brukere/klienter innsyn i disse profesjonenes etiske grunnlag
- å bidra til å sette kritisk søkelys på sosial- og helsetjenestene
- å bidra til å legitimere utøvelsen av yrket og være et element i utvikling av yrkesidentitet.
- å gi inspirasjon og veiledning for etisk refleksjon og diskusjon.
- å være grunnlag for klager til yrkesetisk råd

1.3 Definisjoner

1.3.1 Helse- og sosialfaglig arbeid

Helse- og sosialfaglig arbeid er et samlebegrep som benyttes som en generell betegnelse på barnevernpedagogers, sosionomers og vernepleieres yrkesutøvelse

1.3.2 Klient eller bruker

I dette dokumentet brukes betegnelsen bruker/klient om de personer som mottar helse- og sosialfaglige tjenester.

1.3.3 Etikk

Etikk omhandler ideologier, verdier, normer, holdninger og handlinger.

Profesjonsetikk for helse- og sosialarbeidere gir grunnlag for handling og begrunnede verdivalg i yrkesutøvelsen.

2 Verdier som forplikter

2.1 Internasjonale grunnlagsdokumenter

2.1.1 Konvensjoner

FNs menneskerettighetserklæring slår fast at "alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter". Respekten for menneskets verd og rettigheter slik det kommer fram i menneskerettighetserklæringen er utgangspunkt for etableringen av felles etiske verdier. FN og andre internasjonale organisasjoner har senere vedtatt en rekke forpliktende dokumenter som er av betydning for utforming av etikk for barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere:

- FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter
- FNs konvensjon om kulturelle, sosiale og økonomiske rettigheter
- FNs konvensjon om barns rettigheter
- FNs konvensjon om å avskaffe diskriminering av kvinner
- FNs konvensjon om avskaffelse av alle former for rasediskriminering
- Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen
- ILO konvensjonen om urfolksrettigheter
- FNs standardregler for like muligheter for funksjonshemmede
- FNs erklæring om funksjonshemmedes rettigheter
- FNs erklæring om psykisk utviklingshemmedes rettigheter (Jerusalem-erklæringen)

2.1.2 Internasjonal etikk i helse- og sosialfaglig arbeid

International Federation of Social Workers (IFSW) vedtok i 1994 dokumentet "Sosielt arbeids etikk -prinsipper og standarder" ("The Ethics of Social Work - Principles and Standards"). Dokumentet består av en erklæring om etiske prinsipper i sosialt arbeid og yrkesetiske retningslinjer. FO er som medlem av IFSW forpliktet av dette internasjonale dokumentet.

2.2 Prinsipper

Følgende prinsipper danner et felles etisk grunnlag for barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere:

Menneskelivets ukrenkelighet

Alle mennesker har en ukrenkelig verdi. Fellesskapet har et ansvar for å legge til rette for liv og helse for hvert enkelt menneske og å bekjempe bruk av vold og tvang. Barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere forsvaret menneskers fysiske og psykiske integritet.

Respekt for enkeltindividet

Respekt for enkeltindividets frihet, selvbestemmelse og livsverdier er grunnleggende i helse- og sosialfaglig arbeid. Gjennom brukermedvirkning skal

barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere bidra til å styrke den enkeltes mulighet for mestring og kontroll over eget liv.

Helhetssyn på mennesker

Helse- og sosialfaglig arbeid legger til grunn et helhetlig syn på mennesket, og på hvordan individ og samfunn påvirker hverandre. Yrkesutøveren skal bidra til at ulike deler av hjelpeapparatet samarbeider om å gi brukeren/klienten et helhetlig hjelpetilbud.

Likeverd og ikke-diskriminering

Alle mennesker er likeverdige og har krav på et verdig liv. Diskriminering på grunnlag av nasjonalitet, hudfarge, språk, kultur, klasse, kjønn, seksuell legning, alder, funksjonshemning, religiøs tro eller politiske oppfatninger er ikke akseptabelt og må bekjempes.

Tillit, åpenhet, redelighet, omsorg og nestekjærlighet

Disse menneskelige verdiene ligger til grunn for etablering av en etisk og faglig basert relasjon mellom brukeren/klienten og yrkesutøveren.

Konfidensialitet og taushetsplikt

Ivaretagelse av konfidensialitet er en nødvendig del av respekten for individets integritet. Taushetsplikten er grunnlaget for tillit mellom yrkesutøveren og brukeren/klienten. Dersom det skal gjøres unntak fra taushetsplikten må dette kunne begrunnes med at andre etiske hensyn veier tyngre.

Varslingsansvar

Barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere blir gjennom sitt arbeid kjent med en rekke forhold som skaper problemer for enkeltmennesker eller grupper og har et moralsk ansvar for å gjøre disse forholdene kjent. Yrkesutøveren skal bidra til at forhold som rammer utsatte grupper eller individer, får samfunnsmessig oppmerksomhet.

Rettferdighet

En rettferdig fordeling av samfunnets ressurser er et viktig mål og en grunnleggende etisk utfordring i helse- og sosialfaglig arbeid. Yrkesutøveren har et særskilt ansvar for å arbeide for rettigheter og gode kår for utsatte grupper i samfunnet.

Solidaritet

Ut fra en erkjennelse av at mennesker er avhengig av hverandre skal barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere fremme solidaritet mellom individer, grupper og klasser og arbeide for et inkluderende samfunn.

Likhet for loven

Brukernes rettigheter skal ivaretas i all yrkesutøvelse. Ivaretagelse av rettssikkerheten er en særlig utfordring der den enkelte yrkesutøvers skjønn er bestemmende for hva som gis av ytelser og tjenester.

Individuelt ansvar

Barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere er forpliktet til å holde et høyt faglig nivå. Dette gjelder faglig kunnskap, etisk refleksjon og kvaliteten i det konkrete,

daglige arbeidet. Den enkelte yrkesutøver er ansvarlig for egne handlinger. Selv om en handling er pålagt av overordnet myndighet, er det den enkelte yrkesutøver som handler, gjør de etiske vurderingene og som står inne for konsekvensene av disse.

3. Relasjonen mellom yrkesutøver og bruker/klient

3.1 Møtet mellom mennesker

Helse- og sosialfaglig arbeid utøves i møte mellom mennesker. Måten yrkesutøveren møter enkeltmennesker og grupper på er avgjørende for å kunne yte tjenester og hjelp. Å vise respekt, åpenhet, tillit og omsorg krever etisk klokskap og et bevisst, profesjonelt forhold til egne motiver og verdier. Forholdet mellom brukerens/klientens selvbestemmelse og bruk av makt og tvang er særlig kompliserte temaer.

3.2 Lojalitet

Barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere må ofte velge mellom forskjellige interesser. Den primære lojaliteten skal være overfor den mest utsatte parten. Dette gjelder for eksempel dersom det er konflikter mellom foreldre og barns interesser. I situasjoner hvor krav om effektivitet eller stramme budsjetter vil ramme den enkelte bruker/klients rettigheter eller behov, rangerer lojalitet overfor klient/bruker over lojalitet mot kolleger og arbeidsgivere.

Brukerens/klientens handlinger kan i noen tilfeller støte mot allmenne verdier. Et eksempel på en slik situasjon kan være når bruker/klient handler slik at det truer andre menneskers integritet. Yrkesutøverens lojalitet til bruker/klient og ulike etiske prinsipper, utfordres i slike sammenhenger. I andre situasjoner vil yrkesutøveren måtte prioritere innsats mellom forskjellige brukere/klienter og vurdere hvordan lojaliteten til den enkelte best kan ivaretas.

3.3 Myndiggjøring

Myndiggjøring innebærer at bruker/klient får hjelp til å mobilisere og ta i bruk egne ressurser, slik at de opplever mestring og har innflytelse og styring over eget liv. Sentrale begreper er verdighet og respekt. Barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere skal opplyse bruker/klient om den enkeltes rettigheter, muligheter og tilbud som kan gis. Myndiggjøring kan innebære at faglig innflytelse og kontroll blir svekket til fordel for bruker/klients egen makt, ansvar og kontroll.

Myndiggjøring er en særlig utfordring i arbeidet med brukere som ikke selv kan gi uttrykk for ønsker og behov, ikke forstår konsekvensen av egne valg eller har urealistiske mål. Utvikling av selvbestemmelse er viktig i dette arbeidet.

Kollektivt orienterte arbeidsmetoder som gruppearbeid og lokalsamfunnsorientert arbeid, vektlegger betydningen av myndiggjøring. I slike situasjoner kan det være en særlig utfordring å ivareta forholdet mellom gruppas uttrykte behov på den ene siden og den enkeltes behov på den andre.

3.4 Myndighet og makt

Helse- og sosialfaglig arbeid innebærer utøvelse av makt, myndighet og sosial kontroll. Barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere har ansvar for å tydeliggjøre og vedkjenne seg maktforholdet i relasjonen med brukeren/klienten.

Yrkesutøverne er satt til å forvalte samfunnets helse- og sosialpolitikk, med de muligheter og begrensinger det kan innebære. Et eksempel på dette kan være bruk av vilkår for tildeling av økonomisk stønad, som må baseres på en grundig faglig og etisk vurdering og med utgangspunkt i brukerens/klientens selvbestemmelsesrett.

Barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere har ofte mulighet til å avgjøre spørsmål med store konsekvenser for brukeren/klientens liv. De har også faglige kunnskaper som kan skape skjevhet i relasjonen, og autoritet, myndighet og makt som gjør at den hjelpetrengende står i et avhengighetsforhold til yrkesutøveren.

Barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere skal bruke sin innflytelse for å hjelpe brukeren/klienten til å synliggjøre de behov og den kompetanse brukeren/klienten har. Det er en nødvendig del av yrkesutøverens kompetanse å kunne utøve myndighet på en slik måte at den det gjelder ikke føler seg krenket. Som yrkesutøver er det uakseptabelt å skaffe seg private fordeler eller inngå seksuelle relasjoner i et bruker/klientforhold.

Det er nødvendig å lytte til brukeren/klientens beskrivelse av egne problemer og spørre etter forslag til løsninger. En må våge å se den andre og la seg engasjere. Yrkesutøverne skal gi informasjon slik at brukeren/klienten i størst mulig grad selv kan velge tiltak. Det skriftlige materiale som produseres i en sak må utformes på en slik måte det gjør innsyn mulig. Selv i situasjoner hvor brukeren/klienten er sterkt hjelpetrengende og ber om at noen andre overtar, må yrkesutøveren søke å beholde forståelsen for at enhver har ansvar for sitt eget liv.

3.5 Tvang

Barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere skal bekjempe unødvendig bruk av tvang¹. Bruk av tvang skal bare skje i unntakstilfeller. Tvangstiltak må være hjemlet i lov, og i tillegg kunne begrunnes etisk.

Norsk lovgivning hjemler muligheten for tvangstiltak overfor helse- og sosialtjenestens brukere. Dette er særlig aktuelt innen barnevern, arbeid med personer med psykisk utviklingshemming og tvangstiltak innen psykiatri og rusbehandling. Lovgivningen stiller en rekke betingelser. Bruk av tvang og makt kan bare beslutes og settes i verk når det er nødvendig for å hindre eller begrense vesentlig skade. Når tvang brukes for å hindre et menneske fra å gjøre skade på seg selv, andre eller omgivelsene, skal dette bare gjøres etter grundige faglig og etiske avveininger. Alle tiltak skal utformes med respekt for den enkeltes fysiske og psykiske integritet, og så langt som mulig i overensstemmelse med brukeren/klientens selvbestemmelsesrett. De inngrepene som foretas må ikke gå lenger enn det som er nødvendig for formålet. Tiltak basert på frivillighet skal være prøvd før tvangstiltak settes i verk.

Når tvang må brukes for å løse en parts problemer på bekostning av en annens, skal tvangsbruk alltid hvile på grundige avveininger av interessekonflikten og på

¹ Med tvang menes tiltak rettet mot en person uten samtykke fra personen. Det kan være tiltak som er sterkt inngripende i personens situasjon eller tiltak vedkommende motsetter seg.

verdivalg etter at ulike partsinteresser er hørt og blitt sikret kvalifiserte talspersoner. I barnevernssaker vil en ofte oppleve at slike motstridende interesser må ivaretas. Barnets interesser skal alltid veie tyngst i slike saker.

Barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere kan oppleve å bli pålagt å utføre tvangstiltak som andre har vedtatt, men som man selv er uenig i. I slike situasjoner må en foreta en etisk avveining med utgangspunkt i prinsippet om individuelt ansvar.

3.6 Skjønn og dømmekraft

Helse- og sosialfaglig arbeid forutsetter evne til faglig og moralsk dømmekraft og utøvelse av skjønn. Dette gjelder ikke minst når utgangspunktet for å sette inn tiltak er basert på vurdering av behovene til et individ eller en gruppe. Å utøve skjønn er å kunne overveie ulike sider ved sammensatte og vanskelige situasjoner, og kunne avveie mellom ulike interesser og hensyn.

Å kunne vurdere, foreta valg og fatte beslutninger som får følger for menneskers liv forutsetter evne til moralsk dømmekraft. Yrkesutøverne må kunne utvise dømmekraft som integrerer en faglig vurdering av den konkrete situasjonen med yrkesetiske verdier og holdninger. Slike overveielser krever ydmykhet, lydhørhet og mot.

Barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere har ansvar for å drøfte etiske dilemmaer både med bruker/klient og med kollegaer, og for å søke veiledning når en selv er i tvil.

3.7 Taushetsplikt

Personvern er en grunnleggende verdi i helse- og sosialfaglig arbeid. Absolutt taushetsplikt er en hovedregel. Taushetsplikten skal forsvare individets rett til å bestemme over informasjon om seg selv, og er en forutsetning for en tillitsfull relasjon mellom yrkesutøveren og bruker/klient.

Unntak fra taushetsplikten gjøres primært med brukers/klients samtykke. Om samtykke ikke foreligger skal vedkommende varsles før taushetsbelagt informasjon gis til andre. Unntak fra taushetsplikten må begrunnes i at viktigere hensyn går foran. Personvernet skal ivaretas også når samtykke foreligger. Når flere parter er involverte, eksempelvis både barn og foreldre, kan det oppstå dilemmaer knyttet til taushetsplikt.

Barn og andre som trenger beskyttelse må ivaretas spesielt både når det gjelder å bevare taushet og å oppheve taushet

4 Relasjonen til kolleger, arbeidsgiver og samfunn

4.1 Samarbeid

Samarbeid er en forutsetning for utøvelse av helse- og sosialfaglig arbeid. Et helhetlig og godt koordinert tjenestetilbud bygger på gode relasjoner mellom yrkesutøver og bruker/klient. Det forutsetter også samarbeid mellom involverte yrkesutøvere, yrkesgrupper, etater og nettverk. Kravene til etisk begrunnede handlinger må derfor rette seg mot egen profesjon, andre profesjoner, arbeidssted, offentlige instanser og samfunnet for øvrig. Dette forutsetter at yrkesutøveren har kjennskap til og viser respekt for andres kompetanse, roller og arbeidssituasjon. Et

helhetssyn på mennesket innebærer at forskjellige instansers innsats må sees i sammenheng.

Helse- og sosialfaglig arbeid er ofte preget av motsetninger. En erkjennelse av konflikter er en forutsetning for å kunne gjøre godt arbeid.

Kritikk av kolleger bør tas åpent opp med den det gjelder før kritikken bringes videre i systemet. Kollegaloyalitet må ikke komme i veien for en åpen diskusjon om behandlingsmetoder eller skjønnsmessige vurderinger i konkrete saker.

4.2 Lojalitet

Barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere blir ofte stående i valget mellom hensyn til bruker/klient, arbeidsgiver eller oppdragsgiver, kolleger og samfunnet forøvrig. Slike dilemma kan skjult eller åpent føre til valg og prioriteringer i konflikt med yrkesetiske forpliktelser. Yrkesutøveren må ha kunnskap om brukere/klienters rettigheter slik at de får den hjelp de har krav på. Det forutsetter at yrkesutøveren har mot til å si i fra, kan treffe faglige og etiske avgjørelser og stå inne for konsekvensene av disse.

Yrkesutøveren kan i en presset hverdag oppleve en lojalitetskonflikt med brukeren på det ene siden og trange økonomiske rammer og manglende ressurser på den andre siden. Yrkesutøveren kan også måtte velge mellom hvem av brukerne som skal få hjelp først. En slik lojalitetskonflikt kan innebære press om ikke å informere bruker/klient for å tilfredsstille arbeidsgivers krav om effektivitet, og dermed komme i konflikt med å være lojal mot den svakeste parten, jf. pkt. 3.2 og prinsippet om individuelt ansvar.

4.3 Varslingsansvar

Barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere har et ansvar for å påpeke forhold som skaper sosiale problemer og bidrar til sosial utstøting eller uverdige livsvilkår. Offentlig ansatte yrkesutøvere har plikt til å varsle ad tjenestevei til de politiske beslutningsorganene.

Enkelte ganger kan det være nødvendig å henvende seg direkte til politikere eller media. I all offentlig opptreden må det gjøres klart om man opptrer på vegne av seg selv, sin profesjon, en organisasjon eller sitt arbeidssted. Mange arbeidsgivere har regler som hindrer ansatte i å uttale seg offentlig. Slike regler kan det ut fra etiske hensyn være riktig å bryte (jf. prinsippet om individuelt ansvar).

Varslingsansvaret griper inn i forholdet mellom taushetsplikt, opplysningsplikt og yrkesetiske hensyn. I spørsmålet der ansvar for å beskytte enkeltpersoner og ivareta taushetsplikt aktualiseres, må varslingsansvaret avveies i forhold til disse.

5 Yrkesetisk råd og klagebehandling

5.1 Sammensetning

Yrkesetisk råd i FO består av 3 representanter fra hver yrkesgruppe og 2 eksterne medlemmer og velges på kongressen

5.2 Mandat

Rådets mandat er å bidra til etisk refleksjon og bevissthet blant barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere, holde den etiske diskusjon høyt på organisasjonens og yrkesgruppenes dagsorden og behandle klager på yrkesutøvelsen blant de tre yrkesgruppene.

Rådet tar imot henvendelser for råd og drøfting av etiske spørsmål.

5.3 Hvem kan klage til yrkesetisk råd

5.3.1 Alle som i møte med barnevernpedagoger, sosionomer eller vernepleiere mener å ha opplevd etisk kritikkverdig praksis fra yrkesutøvernes side, kan fremme klage overfor Yrkesetisk råd. Dette gjelder også om yrkesutøveren ikke er medlem av FO.

5.3.2 En yrkesutøver kan også klage kollega eller overordnet inn for Rådet om en har opplevd eller sett etisk klanderverdig praksis.

5.3.3 Klage kan også fremmes av bruker/klient eller yrkesutøver overfor samfunnsinstitusjoner, f. eks tjenestesteder.

5.4 Klageprosedyre

5.4.1 Klagen skal fremmes skriftlig til yrkesetisk råd. Rådet kan være behjelpelig med å formulere klagen.

5.4.2 Klagen må inneholde hvem en klager på, omstendighetene rundt klagen og de etisk klanderverdige aspektene ved forholdet. Det er ønskelig at klagen knyttes direkte til de etiske verdiene som er omtalt i dette dokumentet. Ved klage fra en bruker/klient må det vedlegges en signert godkjenning fra klageren om at den innklagete yrkesutøveren løses fra taushetsplikten i den spesielle saken.

5.4.3 Klagen oversendes den innklagete for kommentarer.

5.4.4 Kommentarer fra den innklagete oversendes klageren, slik at vedkommende har mulighet til ytterligere kommentarer.

5.4.5 Den innklagete blir så bedt om å komme med en sluttkommentar.

5.4.6 Yrkesetisk råd drøfter klagesaken i møte, med bakgrunn i dette etiske dokumentet. Rådet kommer med en skriftlig vurdering i saken, som sendes begge parter med alle saksdokumenter vedlagt. Rådet kan også invitere til et møte mellom partene for å fremme kommunikasjon og gjensidig respekt.

5.4.7 Ved grove brudd på FOs etiske verdier, kan rådet foreslå skarpere reaksjoner overfor yrkesutøveren, for eksempel suspensjon eller eksklusjon fra FO. I slike tilfeller følges vedtektenes bestemmelser.

5.4.8 Yrkesetisk råd vurderer om klagebehandlingen skal offentliggjøres.